

A Keresztény Roma Szakkollégiumi Hálózat (KRSZH) égisze alatt szeptemberben négy városunkban nyitotta meg kapuit roma szakkollégium. Debrecenben a református egyház, Miskolcon a görög katolikus, Budapesten a római katolikus, Nyíregyházán pedig – ahol két helyi felsőoktatási intézmény hallgatói alkotják a különböző kulturális és szociális háttérrel rendelkező közösséget – a Magyarországi Evangélikus Egyház vállalta az intézmények működtetését, az önkormányzattal karöltve. A szakkollégiumok tanulmányi programja három modul (kulturális, közismereti és spirituális) köré szerveződik. – *Isten szeme előtt* ► 7. oldal

„Kérdése nem anyakönyv szerinti, hanem a ténylegesen gyakorolt vallásra vonatkozik, függetlenül a megkereszteléstől és bármilyen bejegyzéstől.”
A vallás megvallása ► 8. oldal

A Szentlélek személye és munkája ► 8–9. oldal
A 38-as számú kérdés és én ► 9. oldal
Interjú Ónodi Szabolcs igazgatóval ► 10. oldal
A protestantizmus nehéz évtizedei ► 11. oldal
Vörösiszap után kárenyhítve ► 13. oldal
„Ekések” csendesnapja ► 14. oldal

SEMPER REFORMANDA

„Isten erejét és vigasztalását nem nyeri meg senki, aki szíve egész mélyéből nem kéri azt. De senki sem kéri teljességgel, aki teljességgel meg nem ijedt és el nem hagyatott. Mert nem tudja, hogy mi hiányzik neki, és biztonságban áll azalatt másfajta erőben és vigasztalásban. Vagy a magáéban, vagy más teremtetésében. Azért, hogy a maga erejét és a maga vigasztalását közölhesse velünk, elvon az Isten minden egyéb vigasztalást, és ugyancsak megszorítja a lelket, hogy kiáltozzék és epekedjék az ő vigasztalása után. Így az Istennek minden büntetése igen kegyesen üdvözítő és vigasztalásra rendeltetett, noha a balgák e rendelést – renyhe és Istenben kételkedő szívükkel – megakadályozzák, elfordítják. Nem tudván, hogy Isten a jó-ságát és a barátságát harag és büntetés alatt rejtette el és adja.”

► *Luther Márton:*

Bűnbánati zsoltárok. A hatodik zsoltár (*Schulek Tibor fordítása*)

Alberti ünnep a múlt és a jövő határán

► „Aki nem ismeri a múltját, nem érdemli meg a jövőjét” – zárta le az ismert gondolattal az Albertin közel egy hónapon át tartott ünnepi rendezvénysorozatot *Farkas László*, az evangélikus gyülekezet felügyelője. Hogy a településnek van jövője – mert ismeri és tiszteli a múltját –, arra bizonyásgúl szolgált a török hódoltság után elnéptelenedett vidék szlováksággal való újraterelítésének, illetőleg a falu alapításának háromszázadik évfordulója alkalmából szervezett, nagyszabású és magas színvonalú rendezvénysorozat, amelynek lezárására is hálaadó istentisztelet keretében került sor múlt vasárnap.

Az evangélikus templom október 2-án ismét zsúfolásig megtelt az ünnepelő gyülekezet tagjaival, a testvértelépülések és testvéregyházak képviselőivel, meghívott és érdeklődő vendégekkel. Az egybegyűlteket *Túri Krisztina* lelkész köszöntötte, felidézve a háromhetes program-sorozat eseményeit. Hangot adott annak a reménységének, hogy az alberti lakosok, az evangélikus hívek nemcsak résztvevői, hanem részesei is voltak az ünnep felemelő pillanatainak, s hogy a háromszáz éves jubileum ismét közösségé formálta az itt élőket.

Az istentisztelet liturgiája is az ősöktől hagyományozott, úgynevezett „térdeplő énekekkel” indult, évszázados forma szerint, énekelt imaként kérve áldást a gyülekezet Isten színe előtti ünneplésére. A dallam úgy szólt, mint régen, a szöveg azonban már magyarul hangzott, mutatva a háromszor száz év alatt történt – a kívülről számá-ra is szomorú – változást, a szlovák nyelvnek a használatból való kikopását.

► *Folytatás a 3. oldalon*

„Itt vagyok, engem küldj! – ...hogym semmi ne menjen kárba...”

Debrecenben nyílt meg a reformáció havi rendezvénysorozat

► Felemelő ünnepélyességgel vette kezdetét a hónap első napján az *Október a reformáció hónapja* rendezvénysorozat a debreceni baptista imaházban. (A sorozat regisztrált programjait *lapunk múlt heti számában közöltük.*) A több száz fős ökumenikus gyülekezet előtt a Magyarországi Egyházak Ökumenikus Tanácsa (MEÖT) protestáns tagegyházainak képviselői szolgáltak.

Szuhánszky Gábor a metodista egyház nevében mondott köszöntőt, *Bölcskei Gusztáv* református püspöknek, a zsinat lelkészi elnökének köszöntését *Derencsényi István*, a Tiszántúli Református Egyházkerület főjegyzője tolmácsolta, majd ugyanő a rendezvénysorozat ézsaiási igéje alapján – „Itt vagyok, engem küldj!” – hirdette Isten üzenetét.

Derencsényi István rámutatott Urunk semmihez nem hasonlítható szentségére, dicsőségére, amelynek mélységét és magasságát a mennyben az angyalok és a szeráfok tudják érzékelteni, e földi világban pedig a zeneirodalom legragyogóbb gyöngyszemei juttatják el a szívünkig. E megállapítást meggyőzően, a legmagasabb színvonalon, odaadással és hitelességgel szemléltették a *Händel, Tillaí Aurél, Pető István, A. Vivaldi* és *Beharka Pál* Istent dicsőítő dallamait megszólaltató kiváló zenészek és énekesek, *Berkési Sándor* és *Oláh Gábor* karnagyok vezényletével.

► *Folytatás az 5. oldalon*

Felelősség

■ SZABÓ B. ANDRÁS

Sikerült a fotó, pedig biztos nem volt egyszerű. A képen mosolyognak, és úgy fognak kezét, hogy kézzsorításukból magabiztosság árad. Összefonódik a két tenyér, és szembenéznek a kamerával. Pár pillanattal korábban és később az arcokon az elrejtethetetlen idegesség apró rezdülései, a hosszú ideje feszülő idegek pattogása, koncentráció és bizonytalanság. Ha valami nem úgy történik, földcsuszamlás... A felelősség ott van a vállukon.

A képen Európa betegének, Görögországnak a miniszterelnöke és a kontinens nagyszonya, a német kancellár. Tegnapelőtt még a pápával beszélte a pénzügyi válságról, holnap nagyon fontos szavazás dönt politikája támogatásáról. A kiélezett helyzetben nemcsak minden szónak van jelentősége, de minden arcrezdülésnek is. *Tényleg hiszi azt, amit mond?*

Szintén ezekben a napokban a kitűnő riporter nagyszerű televíziós interjút készített *Angela Merkel*el. A beszélgetésben a kancellár elődjét hozza fel, aki belebukott az utólag mindenki által elismerten szükséges és eredményes megszorító csomagba, majd ezt kérdezi a kancellártól: ha Európa közös pénzének a megmentése a tét, mit választ: a hatalom megtartását vagy a helyes, de politikai bukást jelentő népszerűtlen döntést? A politikus felelőssége, hogy mit választ. A feleletet fizikusi pontossággal adja meg a kancellár, egyensúlyozva a kérdés borotvaélén.

A következő kérdés arra vonatkozik, mit jelent számára a hit. A válaszban nem politikusi hitvallást hallhatunk arról, hogy végső soron rend van a világban. Közismert tény, hogy a kancellár lelkészgyermekként (az egyik legszebb gyerekszoba!) nőtt fel az egykori Német Demokratikus Köztársaságban. Otthonáról is nyilatkozik. Van mire építenie.

Finoman megemlíti a riporter, *Günther Jauch* a kancellár asszony három hete elhunyt édesapját. Kis képbejátszás a Reichstag karzatán a kancellári eskütételt figyelő idős szülői párról. Ki is ez a szikár férfi a karzati páholyban? Németország első női kancellárjának lelkész édesapja, *Horst Kasner*. 1954-ben különleges döntést hozott, amely egész életét és a családját is meghatározta. Szembement a fő iránnyal. Hallgatva a keletnémet evangélikus egyház hívására, ahol nagyon nagy volt a lelkészhiány, nyugatról, Hamburgból keletre ment egy kisvárosba első lelkészi helyét elfoglalni. 1954-et írunk, az útlevelét kiállító hivatalnok szerint ezt az irányt csak két csoport választja: a kommunisták és az örültek. A lelkész visszakérdez: „En melyik vagyok?” „Magára egy harmadik kategóriát kell kitalálni...”

Felelősség és elvek komoly döntéshelyzetekben, ahol minden idegszálla szükség van. Bizalmat mutatni az idegek harcában. A végső rend részének tudva magunkat alapvetően más a hozzáállás. A végső rend bármikor felülírhatja a világ uralkodó rendjét, ha kell. Isten képmása az ember, innen ered felelőssége. A fa már az édenben is jelen van. Ott állunk alatta nap mint nap a saját élethelyzeteinkben.

Komplex korunk uralkodója a pénz. A pénzen most több áll, mint bármikor az elmúlt évtizedekben. Bizalom dönti el, hogy végül is elfogadjuk-e a papírdarabot mint munkánk bérét, jövőnk biztosítékát, terveink megvalósító eszközét, magunkra pakolt adósságot. Sokszoros bizalmi válságban vagyunk, amelyben a hatalommal felruházott vezetők szeméből próbál olvasni a polgár, és a korábbi könnyű mozdulatok ólomteherre válhatnak rövid idő alatt. A felelősség mindenki vállát nyomja.

A kérdés adott: hatalma megtartása és a helyesnek tartott döntés közül melyik az első? Bármilyen felelősségi szituációban a reflektorfényben maradni elég-e? A közélet valóságshow-jában nem kiszavazódni egyenlő-e a győzelemmel? A képen szerepelni mindenáron vagy a feladatot megoldani? Hatalmi logikával folyton legyőzni és kiszorítani valakiket vagy generációkon át építeni? A felelősség borotvaéles kérdései.

Az ember elvehetetlen tulajdonsága a felelősség. Egyéné és közössége egyaránt. Ha aláír, szól, szavaz, dönt, hallgat, megy, marad – mindennek következményei vannak. A végső rend megítéli, a következményei ráomlanak, ha rosszul lépett, és fénylenek, ha jól döntött. A felelősséget elvenni, letagadni, áthárítani és relativizálni bűn. Itt kell állnunk, mást nem tehetünk...

A görög kérdés gazdaságilag így hangzik: van-e szabályozott, kontrollált csőd? Van-e metódus a visszafejtésre, a felelőtlenség megszüntetésére? Évtizedes anomáliák terhét hordozta egy társadalom, de ez a végtelenségig nem fokozható. Vissza kell lépnie, és le kell vonnia a következtetéseket. Aki azt állítja, hogy mindig lehetséges a győzelem, és még a felelősség is áthárítható másokra, az hazudik.

Gazdasági véleményformálók szerint Európa eladósodott országai elveszített évtized elé néznek. Fel tudunk-e készülni egy ilyen évtizedre, és tudunk-e lelki erőt meríteni a felolós társadalmi létezéshez, vagy álomba ringatjuk magunkat a következő tíz évre?

Aki magát a végső rend részének tekinti, annak van tartaléka. Nem kell minden pillanatban elkeserednie és irányt vesztve bolyongania.

A szerző evangélikus lelkész

Oratio œcumenica

Mennyei édesatyánk, aki Szentlelked által újra és újra Krisztushoz vezetsz bennünket, és így erősíted bennünk az új életben való járás örömét és békéjét, hogy tiszta lelkiismeretünk legyen előtted! Magasztalunk téged, hogy igédben ma is helyre rakd gondolkodásunkat és az élethez való hozzáállásunkat. Az élet legalapvetőbb dolgaiban is irányt mutatsz nekünk. Nem engeded, hogy magunknak, másoknak és neked is hazudva, képmutató módon éljünk, de biztosítasz bennünket arról, hogy jutalmunk tenálad vehető át. Igédde! átforrósítod, egyszerűvé és nyilvánvalóvá teszed számunkra a rendelkez szerint való életet.

Te mindent látsz, előtted minden szív és szándék nyilvánvaló. Dolgaink nincsenek rejtve előtted. Nem is akarunk rejtőzni előled. Hálával áldunk téged, hogy győztél a világ felett, és lerántottad róla a leplet: a kérdés, a büszkeség, a gög halálos ellenségünk, melyeknek nálad nincsen jutalma. Lelkünket megmérgezi, mert többnek és másnak gondoljuk magunkat annál, mint amik vagyunk. Életünk nyomorúsága is ebben van. Azt hisszük, életünkben csak úgy lehet érvényesülni, boldogulni, békességet teremteni, ha ezeket az eszközöket használjuk. És ha nem így élünk, az emberek vesztesnek, szerencsétlennek tartanak bennünket. Bocsásd meg, hogy veled is így viselkedünk, mert azt gondoljuk, hogy így lehet téged is megvásárolni, előtted jó színben feltűnni, békességünket bebiztosítani.

Megvalljuk előtted gyengeségünket és képmutatásunkat, hogy nem neked, hanem embereknek akarunk tetszeni. Köszönjük, hogy bátorítasz: veled győzedelmes életet élhetünk, és jutalmunk nálad van, hiszen te szelíd és alázatos vagy. Köszönjük, hogy életünk el van rejtve benned, és csodáidat – melyeket mindennap megteszel értünk – így láthatjuk meg. Gyülekezetünkben és családjunkban így lehet öröm és békesség.

Kérünk, ne engedd, hogy gyülekezeteinkben és egyházunkban elhatalmasodjon a képmutató lelkiület. Adj alázatot vezetőink szívébe, hiszen így látják meg a te szent akarodat, és így kaphatnak világosságot és erőt ahhoz, hogy vezessék népedet. Könyörgünk idős testvéreinkért, erősítsd és bátorítsd őket: tebenned kincseik vannak nálad, Urunk. Kérünk, adj szemet a fiatalabbaknak és egészségeseknek, hogy észrevegyék a gyengét, a szükségét szenvedőt. Figyelmeztess bennünket arra, hogy mindenünket, amink van, tőled kaptuk, és mások javára is kell élnünk vele. Éberszd föl egyházadban a felelősséget, hogy imádságban hordozzuk egymást, mert a mi Urunk, Jézus erre tanított minket. Ámen.

SZENTHÁROMSÁG ÜNNEPE UTÁN 16. VASÁRNAP – MT 6,1–6

Isten országának polgárai másként gondolkodnak

Nem tudom megszokni, hogy a jó illatot árasztó üzlet felett ez a felirat szerepel: „Látványpékség”. Fontos, hogy szép legyen a péksütemény, mutatós a friss kenyér. De még fontosabb lenne, hogy ne legyen benne mindenféle adalékanyag, ételszínezék, amelytől a látványa szebb lesz, mint amilyen az íze meg a tápértéke.

Látványpékség: ez a szörnyű kifejezés jellemző korunkra. A látszat a fontos – ami mögötte van, az már nem olyan lényeges. Az emberek – a médiumok jóvoltából – csillogó-villogó világba képzelik magukat, de a hétköznapi valóság gazdasági, társadalmi, politikai válságról beszél. A kirakat, a látvány szép, de nem az a valóság. Ami mögötte van, az igazság, az nem csillog annyira. A virtuális világot a létező világgal keverő korunkban különösen becspások a látszatok.

Ha igénkre figyelünk, kiderül, hogy nem újdonság ez. A korabeli vallásos emberek között külön kategóriának számított a „képmutatók” csoportja. Jézus a legfontosabb kérdések között – a *Hegyi beszédben* – veti fel: amit mutatnak, megfelel-e a valóságnak? A „történet” kezdete azonban még korábbra datálódik. Már a bűneset elbeszélésében is olvasunk arról, hogy mászt akartak mutatni, mint a valóság. Ott a kert fáit meg a fügefalevelek jelentették az álcát, amely mögé Ádám és Éva bújt.

Vigyázzatok – hangzott egykor Jézus szava a képmutatás kísértésének kitett tanítványainak. Vigyázzatok – hangzik ma is nekünk, 21. századi tanítványoknak. Mert bár a világ – úgy tűnik – gyökeresen megváltozott, a képmutatás kísértése ma is ugyanolyan veszély.

Urunk két területet mutat meg, ahol ez a kísértés különösen is nagy lehet: az adakozást és az imádságot. Sokan talán úgy érzik, Jézus valamiféle életszabályzat-gyűjtemény két fontos pontját bontja itt ki. Mit kell tenni az egyik, és mit kell tenni a másik esetben. Ha adakozásra kerül a sor, ezt és ezt tedd. Ha imádkozol, akkor ilyen és ilyen előírásokat kövess.

De hiszen ez teljesen idegen Jézus személyétől, földi munkálkodásától! Jézus azért jött, hogy a törvényt betöltsse, de nem úgy, hogy újabb szabályok százait vagy végrehajtási rendeletek sorát adja az emberek kezébe, hanem úgy, hogy a Teremtőhöz, a világ használati utasítását (törvényt) adó Istenhez való kapcsolatunkat rendezze. Ebből a megújult kapcsolatból származik az az erő és energia, amellyel a Krisztusban Istent Atyjának hívó ember minden igyekezetével azon van, hogy Isten akaratát valósítsa meg.

Égészen más megközelítés. Jézus nem előírásokat ad, hanem életváltótatásra hív. Az igazi való világ, tudniillik Isten országa, egészen más mentalitásra épül. Nem azért teszek valamit, mert kötelező, hanem azért, mert Isten jelenléte, közelsége, szeretete, kegyelme arra indít.

Az adakozás nem egyszerűen valamiféle vallásos háttérű pénzügyi tranzakció. „Aki a hívők közösségéhez tartozik, annak kötelessége adakozni: közösségi célokra éppen úgy, mint rászorulók megsegítésére. Adj be a közösbe, és akkor remélheted, hogy a közösséged is gondoskodik rólad. Adj, mert így illik, így szokták, így helyénvaló. S ha ez a rend, akkor nemcsak meg kell felelni, de transzparenssé is

kell tenni. Hadd lássák, hadd nyugtázzák az emberek. Ez még akár jó példa, követendő út is lehet mások számára.”

Jézus szerint egészen másról van szó! Ne tudja a jobb kezed, mit csinál a bal! Amikor adakozol, tedd titokban. Nem tartozik másra, nem tartozik a kívülágra. Miért fontos ez? Mert amíg a kirakatot rendezzük, amíg másoknak akarunk megfelelni, addig kényszerből cselekszünk. Az adakozás titka pedig éppen abban rejlik, hogy gazdagon megajándékozottnak érzem magam. Isten adott annyit, amennyiből nemcsak nekem jut, hanem másnak is. S ha netán kevés jutott nekem osztályrészlül, tudom, hogy Isten gondoskodik rólam. Amit odaadok, ahelyett lesz más. Nem sok, nem kevés: elegendő. Az adakozás az Istennel való belső bizalmi kapcsolat egyik megnyilvánulási módja, természetes következménye. Nem a reklámokba, nem a hirdetésekbe, nem az emléktáblákra való. Nem jutalmat várok, amiért adtam, hanem azért adakozom, mert megajándékozott (jutalmat adott) az Isten.

Hasonló a helyzet az imádsággal. Ez ügyben is tükröt tart elénk a mi Urunk. Nem azért, hogy az imádság mikéntjére tanítson, hanem azért, hogy tisztában legyünk önmagunkkal, Istenhez való viszonyunkkal. Aki azért imádkozik, hogy mások lássák, nem másokat csap be felszínességével, kirakatgondolkodásával, hanem önmagát. Az imádság nem látványtevékenység. Elsősorban belügy. Isten és az én ügyem. A pástor és a nyáj ügye. Nem tartozik másra.

Tudom, sokfajta imádság van, s mindegyiknek megvan a helye az egy-

A VASÁRNAP IGÉJE

ház kegyességi életében. Van, aki szermermesen imádkozik, csak otthon, csendben (belső szobában), Istennel kettesben. Van, aki a család közösségében teszi ugyanezt. Sokan a gyülekezet közösségében. Az istentiszteleti imádság is közösségi imádság. S akkor még nem beszéltünk az imaórákról, imaközösségekről. Nem attól lesz belügy, bensőséges esemény, hogy az ember vagy a közösség „négy szemközt” marad Istennel, hanem attól, hogy imádsága valóságos párbeszéd a Mindenhatóval. Nem kifelé mutat valamit, hanem befelé él meg egy természetes, eleven közösséget.

Ma úgy tűnik, hogy az emberek többsége nem is imádkozik, s talán ma már nem is a képmutató (értsd: a felhasználás látszatának képét mutató) imádság a legnagyobb kísértés. Ugyanakkor például a televízióban „látványos” imádságok hangzanak el.

Sem kategorizálni nem szabad, sem másokat ítélgetni. A magunk portáján söpörve kell a jézusi kontrollt komolyan venni. Féltő szeretetével ezen a vasárnapon arra kérdez rá, működik-e az őszinte, közvetlen, természetes beszélgetés a mennyei Atyával. Ha igen, legyen imádságos életünk – indirekt módon – hatással másokra. Ha nem, kérjük a Szentlelket, hogy adjon imádkozó szívet, Isten felé megnyíló lelket. ■ DR. HAFENSCHER KÁROLY (IFJ.)

RÉGI-ÚJ LITURGIKUS SAROK

A Somogy-Zalai Egyházmegye lelkési munkaközösségi ülésein járva – már több mint tíz évvel ezelőtt – halottam azt, hogy a papok a Luther-kabátra nem szívesen vennének fel stólat (a Krisztus igáját jelképező liturgikusöltözetek-kiegészítőt), de ha lenne alba, ahhoz már természetes módon lehetne használni. Ma már erre is van lehetőség.

Sokak számára kérdés, hogy lehet-e más liturgikus öltözetet elképzelni az evangélikus egyházban, mint a Lutherkabátot. Luther azt a bizonyos talárt csak igei istentiszteleten vagy a délutáni tanító-katé prédikáció alkalmával használta. Úrvacsorai istentiszteleten mindig a gazdag hagyományú miseruhát hordta: az albat a díszes paláttal – a korabeli ábrázolások is erről tanúskodnak.

Tudom, ez nem üdvösségkérdés. Nem a ruha teszi az embert, a papot sem. Ugyanakkor nem feledhetjük, hogy az istentiszteleten minden prédikálhat. A textiliák (az oltár-, a szószékterítő és a liturgikus öltözetek) is az igét hirdetik a maguk jelképerével: a Lutherkabát azzal, hogy eltakarja a személyt, s nem a lelkész, hanem az úgy válik fontossá. Az alba pedig azzal, hogy a viselőjét Isten kegyelme öltöztette át – mint Jósua főpapot.

Nicolaus Weber braunschweigi püspök azt mondta, amikor megkérdezték, melyik az elfogadható papi öltözet: mi a textusok és nem a textiliák egyháza vagyunk...

■ DR. HAFENSCHER KÁROLY (IFJ.)

„Fehér ruhába öltöztették”

Kérdések nyomán még egyszer az albaról

tozott meg akkor sem, amikor az események másként alakultak.

A főpap valóban bepíszkolta a ruháját – valószínűleg nemcsak azt, hanem az egész életét, szolgálatát. De az Úr nem azt nézi, hogy mi lett választottjából, hanem azt, hogy mi lehetne belőle, ha újabb esélyt kaphatna. Ez az új lehetőséget adó szeretet és az újjáteremteni tudó kegyelem hangja.

S akkor valami váratlan dolog történik. Az Úr anygala, aki kihirdeti az ítéletet, megszólal, és olyat mond, amire sem a vádlott, sem a vádló nem számított: „Dorgáljon meg téged az Úr, Sátán (...) aki Jeruzsálemet kiválasztotta!” Isten büntetése nem a bűnöst, hanem a bűnre csábítót bünteti, s a vádlóból lesz vádlott.

Azért egy dorgálást a főpap is megérdemelne – sugallja emberi igazságérzetünk. Hiszen bepíszkította a ruháját. Főpap létére nem maradt tiszta. Bár a tűzből kiragadott fadarab üszkös, a papi ruha mocskos, nem a dorgálás, nem a büntetés és végképp nem az eltiltás vagy elvettetés következik.

Fülünkbe cseng a disznóólban bemocskolódott tékozló fiú története. Az élet szennyében mélyre süllyedt fiú nem a vád hangját, nem is az ítélethirdetés és büntetésbejelentés szavait hallja az atyai ház kapujában. A visszafogadó, ölelő karok Atyjától ez a mondat hangzik: hozzátok ki a legszebb ruhát, és adjátok rá!

Jósua főpap átéli a bűnbocsánat és az új kezdet megtisztító csodáját: tiszta ruhába öltöztetik. *Károli Gáspár* így fordítja: „*Lásd! Levettem rólad a te álnokságodat, és ünnepi ruhákba öltöztetlek téged!*” Ez a Biblia szövegeiben

többször előforduló fehér ünneplőruha, amelyet azután az üdvözültek öltözekeként „viszontlátunk” a *Jelenések könyvében*. „*Ezek után láttam: íme, nagy sokaság volt ott, amelyet meg számlálni senki sem tudott, minden nemzetből és törzsből, népből és nyelvből; a trónus előtt és a Bárány előtt álltak fehér ruhába öltözve, kezükben pedig pálmaágak...*” (Jel 7,9)

A fehér ruhának tehát egészen ősi jelentése van: az kapja, akit Isten kegyelme átöltöztet, megújít. Ezért kapták és hordták húsvétból „fehérvasárnapig” (innen is a neve!) az újonnan megkereszteltet a fehér gyolcsruhát. Mert Isten kegyelme tiszta, új, fehér ruhát adott nekik a keresztségben. „*Aki győz, azt öltöztetik fehér ruhába, annak a nevének törölöm ki az élet könyvéből, hanem vallást teszek nevére az én Atyám előtt és angyalai előtt*” – olvassuk szintén a *Jelenések könyvében* (a 3. fejezet 5. versében). Ez a győzelem pedig nem az egyén győzelme, hanem az Isten szeretetének győzelme bennünk.

A *Liturgikus könyv* négy évvel ezelőtti, alternatív agendaként való hivatalos elfogadása lehetővé tette, hogy – a világ evangélikusságához hasonlóan – a Magyarországi Evangélikus Egyház lelkészei is használják a talán legősibb liturgikus öltözeteket, a legegyszerűbb fehér ruhát, az albat.

1984-ben, a Lutheránus Világszövetség budapesti nagygyűlésén még csak gyönyörködtünk abban, hogy evangélikus testvéregyházainknak milyen gazdag a tradíciója a liturgikus öltözetekből. Ma lehetőség nyílik a keresztség egyik legősibb hagyományának gyakorlására. Többen élnek is vele.

Az 1871-ben önállósult és anyaegyházközséggé alakult rákospalotai evangélikus gyülekezet idővel „kinőtte” Juhos utcai templomát. Ezért a hívek elhatározták: nagyobb hajlékot építenek a Régi Főti úton, a kistemplomtól néhány száz méterre található telken. Az alapkövet 1936-ban, *Prőhle Sándor* templomépítő lelkész idejében tették le. A szentelésre öt év múlva került sor *dr. Kovács Sándor* püspök szolgálatával.

Erre a hetven évvel ezelőtti alkalomra emlékeztek a rákospalotaiak október 2-án, vasárnap. A hálaadó istentisztelet végén *Ponicsán Erzsébet* lelkész és *Dudás Lajos*, a gyülekezet felügyelője két fát is elültetett: egy magnóliafa a templom kertjébe került a hetvenéves nagytemplom tiszteletére, míg egy liliumfa a parókia udvarán talált új otthonra a lelkész nő – napra pontosan – egy évvel ezelőtti beiktatása alkalmából.

■ BODA ZSUZSA felvétele

Alapkövetétel Szügyben

► **Hosszú és néha nehezen járható utat tudhat maga mögött a Szügyi Evangélikus Egyházközség, amíg halát adhatott azért, hogy elhelyezhette épülő új parókijának és lelkészi hivatalának alapkövét. A szeptember 28-i alkalmon Szabó András nőrádi esperes és a helyi lelkész, e sorok írója szolgált. Az ünnepi istentisztelet egy hosszú, fordulatoktól sem mentes történetnek a vége – és valami újnak a kezdete.**

A Szügyi Evangélikus Egyházközség régi parókiaépülete 1767 óta szolgálta a gyülekezetet. Sokszori átépítésekkel tarkítottan, háromszori tűzvészből újrakezdve adott helyet nemzedékeken keresztül a lelkészi hivatalnak és a min-

gyülekezet elkezdte keresni a hosszú távú megoldást.

Tárgyalások, egyeztetések, szemlék, vizsgálatok és viták sora indult meg. 2009-re pedig véglegesen nyilvánvalóvá vált, hogy a régi épület minden igényt kielégítő felújítása, hosszú távon lakhatóvá tételre gazdaságosan nem oldható meg. Így az év augusztusában a gyülekezet presbitériuma azt a határozatot hozta, hogy a templom túloldalán lévő, szintén igen rossz állapotú gyülekezeti ház elbontásával, az így megüresedő telken egy teljesen új épület építésével kívánja megoldani az egyre sürgetőbb problémát.

Hosszú egyeztetések végén sikerült országos egyházi, egyházkerületi és megyei segítséget kapni, elhárulni látszott a gyülekezet által elgondolt épület felépítésének minden akadálya. Ekkor azonban az or-

iskolaépületnek a külső formájában épülhet meg az új parókia és lelkészi hivatal.

Az engedélyek beszerzése után ez év szeptember 19-én a Zsiga Ács Kft. a régi gyülekezeti ház még földben lévő kőalapjának kiemelésével elkezdte az új parókia építését – sokak örömeire. Deo volente – vagyis ha Isten is úgy akarja – az elfogadott ütemterv szerint az új épület idén decemberig szerkezetkész lesz, 2012 májusának végére pedig teljesen elkészül.

Sokévnnyi küzdelem, tárgyalások, csalódások, emberi nehézségek, váratlan fordulatok után állhatott meg a gyülekezet szeptember 28-án hálaadással Urunk színe előtt, aki végül minden akadályt elhárított az építés útjából. Az alapkö elhelyezésekor hálásan gondolhattak az egybegyűltek mindazokra, akik imádságban

A SZERZŐ FELVÉTELE

denkori lelkész lakásának. 2007-re azonban már olyanira előregedett az épület, hogy nem tudta biztosítani az egészséges lakhatást. A lelkész és családja (mivel gyermekeik a régi épületben súlyos tüdőbetegséget kaptak) ideiglenes lakásba volt kénytelen költözni. Ezzel egy időben a

szágos egyház – a műemlékvédők váratlan állásfoglalására alapozva – az addigi tervek-től merőben eltérő épület építését tartotta kívánatosnak. Így készítette el *Kovács Gábor* mérnök a legújabb, immár véglegesnek tekintett tervet. Ily módon a régi, időközben elbontott 19. századi

hordozták Szügy gondjait, és segítségére voltak a megoldás megtalálásában. A hívek és a lelkész házaspár reménységgel és lelkesen tekinthetnek az elé a nap elé, amikor az új, egészséges lelkészi hivatalt és lelkészlakást használatba vehetik.

■ BLATNICZKY JÁNOS
DÁNIEL

Több mint hatvan fiatal jött össze az Észak-Pest Megyei Egyházmege ifjúsági napján október 1-jén Csömörön. A tinédzserek kezdeti visszafogottsága hamar feloldódott a fehér pólós házigazdák által vezetett lelkes éneklések, csoportos beszélgetések és kreatív játékok során. A résztvevők a nap történetének üzenetével, az emmausi tanítványok felszabadult örömeivel és vidámságával tértek haza a nap végén. *Boda Zsuzsa* felvételén *Győri Gábor Dávid* hatodéves teológushallgató nyitóáthitatót tart.

Zsinati felkészülés az általános tisztújításra

► **A Magyarországi Evangélikus Egyház zsinata az elmúlt hét szombatján tartotta tizenkilencedik ülészakát a Budapest-Fasori Evangélikus Gimnázium dísztermében. Azt mondhatjuk, hogy az ülésszak már a jövő évi általános tisztújításra való készülődés jegyében telt, hiszen két napirendi pont is érintette ezt a témát. Az egyikben például olyan törvénymódosító javaslatokról tartott általános vitát a testület, amelyek az egyházzervezetbe történő választások mikéntjét érintik. E kérdéskör megtárgyalása mellett egyéb törvénymódosításokról döntöttek, megválasztották az evangélikus táboripüspök-helyettest, és elhangzott az országos felügyelő éves jelentése.**

Ismét egynapos ülésszakra gyülekeztek egyházunk zsinatának tagjai a fasori gimnázium dísztermében. Az ülésszak *Mekis Ádám* esperes, acsai lelkész áhítatával kezdődött, majd azonnal választásra került sor. Ebben az évben lejár a protestáns tábori püspöknek és helyettesének megbízása. Az új tábori püspököt

a református egyház, helyettesét pedig az evangélikus egyház választhatja. Ez utóbbi tisztségre az országos presbitérium *Nánai Lászlót* jelölte. A jelenleg századosi rangban szolgáló protestáns tábori lelkész a zsinat négy ellenszavazattal megválasztotta táboripüspök-helyettesnek.

A küldöttek ezután az országos felügyelő jelentését hallgatták meg. *Prőhle Gergely* előterjesztése élénk vitát váltott ki a hallgatókból. Volt, aki a jelentés pesszimista hangvételét sérelmezte, másokban viszont a hallottak inkább kérdéseket generáltak. Végül – öt nem szavazat és öt tartózkodás mellett – a zsinat elfogadta a jelentést.

A következőkben az egyház intézményeiről szóló törvényt módosította a grémium. Ezentúl nemcsak intézményalapítás esetén, hanem az intézmények által nyújtott szolgáltatások módosításakor is kérni kell az országos gazdasági és a szakmailag illetékes bizottság támogatását. Ennek a szigorításnak az az oka, hogy a szolgáltatások módosítása ugyanolyan alapos vizsgálatot igényel, mint egy intézmény alapítása.

A következő napirendi pont már a jövő évi tisztújítást érintette. Egy érvényes országos közgyűlési határozat azt írja elő, hogy egyházunk tényfeltáró bizottságának minden egy-

házi választás előtt meg kell vizsgálnia a jelölt „ügynök-kérdésbeli érintettségét”. Ez a határozat a jövő évi tisztújítás során – tekintve, hogy ezt a vizsgálatot minden egyház-kormányzati szinten és minden jelölt esetében el kellene végezni – megvalósíthatatlan, hiszen lehetetlen több ezer jelölről kiállítani a megfelelő nyilatkozatot. Ezért a zsinat az országos közgyűlés határozatát hatályon kívül helyezte.

A végére maradt talán a legterjedelmesebb anyag, az egyház struktúráját érintő változások általános vitája. E témakörben arra kell választ adni, hogy a következő hat évben milyen rendszerben működjön egyházunk. A tárgyalandó anyag kiter az egyház-községi választásokra, a püspökök helyettesítési rendjének szabályozására, a zsinat felépítésére, feladatkörére, az országos végrehajtó szervek felépítésére, feladataira és a munkai bizottságok összetételére.

Az általános vita végére azonban nem tudott eljutni a zsinat, mert időközben határozatképtelenné vált, ezért az elnök berekesztette az ülést. Az általános vita befejezése és a részletes vita, illetve a szükséges módosítások elfogadása így a következő, novemberi ülésszakon várható.

■ KISS MIKLÓS

HIRDETÉS

Az Evangélikus Élet mostantól már digitálisan is olvasható, előfizethető!

Válogasson az első magyar platformfüggetlen online újságstand kínálatából, amely az asztali és a táblagépek után már okostelefonon is olvasható!

www.digitalstand.hu
Csatlakozzon hozzánk a Facebookon is

Debrecenben nyílt meg október 1-jén a reformáció havi rendezvénysorozat

► Folytatás az 1. oldalról

A MEÖT elnöke, *D. Szebik Imre* nyugalmazott evangélikus püspök – az igei főtémára hivatkozva – *Kosztolányi* megrázó versét is idézve hívta a jelenlévőket az elkötelezett bizonyoságtételre. A 20–21. század embere, aki oly sok mindent megnyert, kimondva vagy kimondatlanul hordozza a költő által megfogalmazott keserű életérzést: „...mint lázbeteg, aki feleszmél, / álmát hüvelyez-

rendezvényre is sor került a „kálvinista Rómában”. A Csapókerti Közösségi Ház adott otthont a Debreceni Református Egyházmegye ifjúsági találkozójának. A klasszikus társasjátékra utaló *Ki nevet a végén?* cím jegyében debreceni és környékbeli fiatalok gondolták át hitük fényében az élet útjának, céljának, kihívásainak nagy kérdéseit. *Végh László* elméleti fizikusnak a fenntarthatóságról szóló előadása is inspirálta az egybegyűlteket azoknak a jelenségeknek a

csorás istentisztelet minden mozzanatában. A szent vendégséggel, amelyet *Vad Zsigmond* nagytemplomi református lelkész, a Debreceni Református Egyházmegye esperese szolgáltattott ki – D. Szebik Imre és *Beveczki Lajos* baptista lelkipásztor, valamint református lelkészek társaságával –, közel félezeren éltek a népes gyülekezetből.

Az ünnepi igehirdetés szolgálatát e sorok írója mint az ökumenikus tanács főtárgyalója végezte. Kapcsolódva

Hittudományi egyetemünk docense, dr. Béres Tamás a baptista gyülekezet imaházában

ve, zavartan, / kezem kotorászva ke-
resgél, / hogy jaj, valaha mit akartam.
/ Mert nincs meg a kincs, mire vágytam,
/ a kincs, amiért porig égtem. /
Itthon vagyok itt e világban / s már
nem vagyok otthon az égből.” (*Boldog, szomorú dal*)

A kincs, amely az isteni kegyelemnek és elhívásnak a tudata, a legtöbb ember számára elveszett, és megfogalmazva vagy megfogalmazatlanul mindenkinek hiányzik. Ez az a kincs, amelyet semmilyen más anyagi vagy szellemi gazdagság nem pótol. S ez az a kincs, amelyet az evangélium magyar népe még szívében hordoz, de nem tarthat ott. Ki kell állnunk e kincs – az evangélium – meghirdetésével, s erre különösen sokszínű, jó alkalmat biztosít az *Október a reformáció hónapja* rendezvénysorozat. Élünk ezzel szerte az országban – buzdított D. Szebik Imre.

Előadásában *Béres Tamás* docens, az Evangélikus Hittudományi Egyetem Rendszeres Teológiai Tanszékének vezetője arra a klasszikus etikai feladatra hívta fel a figyelmet, hogy ha valamiről tudjuk, hogy rossz, akkor kötelesek vagyunk tenni ellene. Korunkat jellemzi, hogy belenyugszunk hazugságokba, és együtt élünk velük,

számbavételére, amelyek között élünk, és amelyeknek elkerülhetetlen és drasztikus következményei lesznek már a közeljövőben...

Gazdagította a nap programját a Füredi úti református gyülekezetben zajlott *ökumenikus területi női találkozó*. Ennek keretében *Gaál Sándor* esperes, a Debreceni Református Hittudományi Egyetem Missziói és Felekezettudományi Tanszékének docense szólt a krisztusi önkéntesség

Az ökumenikus területi női találkozón B. Pintér Márta evangélikus lelkész hirdette Isten igéjét

gyülekezetben betölthető, betölthető lehetőségeiről és szükségéről.

2Tim 1,14 alapján elmondott igehirdetésében *B. Pintér Márta* evangélikus lelkész az értékmegőrzés

ba». Az ember azt hinné, hogy a felesleg az, ami nem kell. A feleslegnek a sorsa a kuka, a szemétdomb. Pedig ez nagy tévedés. A felesleg azt jelenti, hogy itt és most számunkra nem szükséges. Máskor, máshol, másnak azonban nagyon is kell. A felesleg érték, amelyet össze kell gyűjteni és hasznosítani kell. (...)

Bizonyára össztársadalmi szűgyene a gazdag északi világnak, hogy vannak emberek, akik kukákból, szemétdombokról biztosítják mindennapi táplálékukat. Nagy szűgyen ez. De azt is kimondhatjuk, hogy ennek a *lehetősége* is szűgyen. Szűgyen, hogy a kukában, a szemétdombon ehető élelmiszer van. (...) Meg kell találnunk a módját, hogyan nem megy kárba az, ami felesleg, hogyan nem kell senkinek a kukában turkálnia, s hogyan nem folytatódik az az ordító ellentmondás, amely a pazarlás és a szűkösség együttélésében jelenik meg a mi utcáinkban, a mi városainkban, a mi országunkban is.”

A teremtés ünnepi és reformációi zenés ökumenikus istentisztelet a hagyományos debreceni ízeket kínáló szeretetvendégséggel ért véget.

■ DR. BÓNA ZOLTÁN

A harmincadik ökumenikus püspöki találkozó Angliában

► Ha valaki a London–Luton repülőtérről érkezik, félórás autótúttal követően *Welwyn Garden City*-ben találja magát. Ez a kellemes, negyvenháromezer lakosú város – pontosabban egyik kolostora – adott otthont szeptember 6. és 11. között a már hagyományos püspöki találkozónak.

Az anglikán egyház világszerte ismert teológiai és szervezeti gondjaira ad választ a közelmúltban közreadott közös állásfoglalás. Célja az, hogy a különböző egyházi, kegyességi irányzatokat egybefogja, és közös teológiai felismerések birtokában óvja a szakadás kísértésétől papjait és híveit.

A Westminster katolikus dómban *Vincent Nichols* érsek celebrált misét, majd fogadta a találkozón részt vevő püspököket, akiket kivétel nélkül áldásában részesített.

A mise előtt bemutatott *Mária-vespera* zeneileg külön élményt nyújtott mindannyiunknak.

A világ különböző részeitől érkezett – többségükben nyugdíjas – püspökök *Isten igéje s annak az embert megváltoztató ereje* címmel beszélgettek, tartottak beszámolót, előadásokat. A római katolikus, ortodox, evangélikus, metodista, anglikán egyházi személyek az ige erejének, az imádság áldásának örömeiben voltak együtt, mint akiket a Szentlélek terelgetett egybe. Egymás jobb megismerése, helyzetének konkrét megtagasztalása sokat segíthet abban, hogy az ökumené időszerű kérdéseiben is nagyobb nyitottsággal és hagyománytisztelettel közeledjünk egymáshoz.

Az első konzultációt *Klaus Hemmerle* aacheni római katolikus püspök hívta egybe 1981-ben, és az eszmecsere azóta is táborba gyűjti azokat, akik Krisztus Urunk szavát komolyan veszik, s érte imádkoznak. „...nem értük könyörgők csupán, hanem azokért is, akik az ő szavukra hisznek énbenem; hogy mindnyájan egyek legyenek...” (Jn 17,20–21)

A harmincadik együttlét az anglikán egyházzal való közelebbi ismerkedés és találkozás jegyében zajlott. Az ünnepélyességet őrző liturgia, a szentségek megbecsülése, a nyitottság és a párbeszéd jellemzi ezt a világegyházat, amely elsősorban az egykori brit gyarmatvilág és a tengerentúl országaiiban terjedt el, s melynek lelki feje napjainkig a mindenkori canterburyi érsek.

Dr. Rowan Williams, e magas tiszttség mai betöltője előadásában Isten igéjének hatásáról és jelentőségéről szólt az anglikán hagyomány alapján. Személyeszerűen mutatta be, hogy a Biblia és az ige már a 14. században kiemelt helyet foglalt el a liturgiában és az imádságban, sőt az igehirdetésben is. Vendégszeretetét is élvezhetjük Londonban, a Lambeth Palace-ban elköltött ebédén. A vele folytatott testvéri beszélgetés sokunkra tett mély benyomást, és sokunkban hagyott maradandó emléket.

■ D. SZEBIK IMRE

Úrvacsoraoztás a debreceni Nagytemplomban

démoni, életellenes erők szorításában sokszor nem vagyunk elég bátrak, hogy szembeszálljunk. Egyedül az összefogás, a kisközösségek erős adó és megvilágosító áldása lehet az, amiben megjelenik az önkéntes odaadás, megjelenik az értékfordozás. Az egyházak egyik legfontosabb társadalometikai feladata ebben a kritikus és önkritikus közösségi szolgálatban jelenik meg – mondta *Béres Tamás*. Október elsején két további jeles

fontosságát helyezte a hívek szívére. (A program házigazdája *P. Tóthné Szakács Zita*, az ökumenikus női bizottság elnöke és *Gaál Izabella*, a bizottság debreceni képviselője volt.)

Másnap délelőtt a debreceni Nagytemplom ünnepi, zenés, ökumenikus istentiszteletén nemcsak felemelően szólalt meg – ismét jeles zenészek és kórusok előadásában – *Beethoven* *Tenremit* dicsőítő műve, hanem az istentisztelet ki is fejeződött az úrva-

Tizennyolcadik születésnapját ünnepelte Nyíregyházán szeptember 17-én az Emmaus Evangélikus Szeretetotthon és felszentelésének hatodik évfordulóját az Emmaus-templom. Az évfordulóról megemlékező múlt szombati együttlétén *D. Szebik Imre* nyugalmazott evangélikus püspök, a Magyarországi Egyházak Ökumenikus Tanácsának elnöke tartott előadást.

■ BOZORÁDY ZOLTÁN felvétele

A Nemzeti Múzeum Széchényi-termében mutatják be október 13-án 16 órától *A Reformációtól napjainkig – Evangélikus gyülekezetek, egyházmegyék, kerületek a Dunántúlon* című kiadványt. A könyvet dr. Hudi József, a Dunántúli Református Egyházkerület Levéltárának vezetője ismerteti. A közelgő esemény kapcsán ajánljuk ismét olvasóink figyelmébe a kétkötetes munkát, vezető szerkesztőjének, D. Keveházi László nyugalmazott egyháztörténésznek az alábbi írásával.

Evangelikus gyülekezetek, egyházmegyék, kerületek a Dunántúlon

A könyv születése és tartalma a szerkesztő szemével

„Mi lesz a dunántúli kerület könyvével?” – kérdeztem 2007 nyarán a kőszegi technikum udvarán Ittész János püspöktől. Addigra ugyanis már megjelent mind a Déli, mind az Északi Egyházkerület gyülekezeteiről szóló könyv. „Csináljátok, én segítek” – hangzott a rövid, de velős válasz.

S valóban, innen kezdve mindvégig tapasztalhattuk a püspöki házaspárnak nemcsak az érdeklődését, hanem támogató segítségét is. A püspök úr megteremtette a felteteleket, kereteket, felesége, Réka asszony pedig a szövegünket gondozta nemcsak hozzáértéssel, hanem lelkesedéssel is. El kell, hogy áruljam, többször megfordult a fejemben a kérdés: mi könnyebb, egy könyvet megírni vagy megszerkeszteni?

Négyéves munkánk több fázisra osztható.

A hitetlenség, a húzódozás fázisa volt az első, mert csakugyan hihetetlennek tűnt vállalkozásunk. Szerkesztőbizottságunk 2007 késő nyarán – naivan – október 31-re kérte a dolgozatokat gyülekezeteink lelkészeitől. Volt, aki-től azt a választ kaptuk, hogy ez felelőtlenség (az illető nem is vállalt semmi feladatot – és nem volt egyedül ezzel). Egyre többet hallottuk, hogy lehetetlen kértünk lelkészeinktől.

Első lépésünk meghosszabbítottuk a terminust. Később, amikor már „csörgedeztek” a megírt anyagok, úgy döntöttünk, hogy egyetlen gyülekezet se maradjon ki a könyvből, s ahonnan nem érkezett semmi, vagy nagyon kevés, azon gyülekezetek esetében a szerkesztőbizottság tagjai vállalták, hogy összegyűjtik az adatokat, és a hiányokat is pótolják. Olyan eset is volt, amikor megkértük a gyülekezet dolgozatíróit, bővítsék az anyagot. Ez megint a folyamat elhúzódasát és sok többletmunkát jelentett, hiszen kezdetben anyaghiánnyal küszködtünk.

Hála Istennek, végülis sikerült az akkori száztizennégy, mai száztíz gyülekezet történeteit, leírásait összegyűjteni.

A lelkesedés és a javítások fázisa volt a második. Mintha egyre növekedett, erősödött volna az érdeklődés munkánk iránt. Egyre több lelkész írta, hogy több minden kimaradt a dolgozathoz, és sokan kiegészítést kértek, küldtek. Ekkor már, „anyagtöbblettel” dolgoztunk. Ezek bizony próbára tették a szerkesztőbizottság türelmét, de „álltuk a sarat”.

Kemény napok voltak ezek a gyűjtés, formába öntés, irodalmi és tartalmi korrekció szempontjából is. Persze eljött az idő, amikor le kellett zárni a gyűjtés időszakát. Itt is adódtak feszültségek, hiszen ez azt jelentette, hogy valami esetleg végleg kimarad.

A nyomdába küldésre alkalmas anyag elkészítése, a végleges formába öntés volt a következő fázis. Az összeállító könyvet odaadtuk szaklektorainknak, majd irodalmi szempontból is újabb lektori munka következett.

A megyei felelősök hat tagból álló köre bővült ezzel, az idő is haladt, de úgy éreztük, hogy szükséges a lektorálás, meg kell tennünk ezt a lépést a történeti hitelesség érdekében is. Ezután jött a technikai, nyomdai előkészítés nehéz szakasza, amikor szinte naponként kérdeztük: ki hogyan áll?

Így született meg a kötet anyaga: 117 dolgozat összesen 154 írótól. Igen, több az író, mint a dolgozat, mert volt olyan történet, amelyet többen írtak. Talán már ezek a számok is jeleznek valamit a vállalkozásból. Napvilágot látott a kerület és az egyházmegyék s a száztíz gyülekezet leírása és története. Csapatmunka volt ez a javából. Ezért is öröm, hogy az első kiadás háromezer-kétszáz példányából néhány száz van már csak, amelyek még a győri püspöki hivatalban várják vevőiket. Örömhöz hozzájárult, hogy a kétkötetes, CD lemezzel ellátott könyv ára „csak” kétezer forint.

Ennél azonban lényegesen többről van szó. Egy újjászületett egyházkerület izgalmas, fordultos, sokszor szomorú, mégis bátorító történetét adhatjuk kézbe. Kiderült, hogy ez a kerület a legrégebbi evangélikus egyházunk történetében, és ez a történet a legfordultosabb is, hiszen „halálra ítélt”, „feltámadott” kerület-ről van szó (persze a megpróbáltatásokból a másik két kerületnek is bőven kijutott).

A könyvet a hiteles képen túl tanúságtevésnek is érezzük. Payr Sándor „dunántúli egyháztörténészünk” munkájának folytatását csak ilyen szellemben gondolhattuk el. Aki kutatni szeretne, annak számára is van elegendő anyag, utalás könyvünkben. A mintegy ezer lábjegyzet és forrás- anyagra utalás ebben szeretne segíteni. A második kötet végén található, kereken 7200 névből álló névjegyzék is komoly forrásszámmá lehet.

Munkánkkal reményességünk szerint gyűjteményeink ügyéhez is hozzájárultunk. A történetekből kiderül, mennyi „kincse” – épületek, oltárok, szószékek, harangok, edények, textíliák, könyvek stb. – van gyülekeze-teinknek az evangéliumon, az „egyetlen kincsen” túl. Felelősségünk ezeknek a megfelelő őrzése is.

Mindezekon túl annak szeretnénk szerény tanúi lenni, aki a kerület megtartója, egyházának és – amint az elbeszélések mutatják – a történelemnek is Ura.

■ KEVEHÁZI LÁSZLÓ

► **Háromszázhuszonöt esztendeje hunyt el Miles Mátyás erdélyi lutheránus diplomata, nagyszobeni városi tanácsos, történetíró. Nevét a csillagászattörténeti szakirodalom is megőrizte, mivel legismertebb műve, az Erdélyi öldöklő angyal számtalan csillagászati esemény leírását is tartalmazza.**

Miles Mátyás (németül Matthias) Miles (eredetileg Moser) Simon medgyesi városi tanácsnok unokjaként, Miles Mátyás medgyesi városi evangélikus lelkész-iskolarektor és Rentsch Zsófia fiaként 1639. február 21-én született a dél-erdélyi városban.

Élete vándorlások sorozata: gyermekként a szász polgárok lakta szülővárosában dühöngő pestisjárvány elől Szászvárfalvára, a helyi evangélikus lelkészhez küldték. Apja halála után Prépostfalvára került, rövidesen azonban visszatérhetett Medgyesre.

A magyar nyelvvel Szászvárosban ismerkedett meg. Tanulmányait a medgyesi gimnáziumban kezdte, majd Brassóban folytatta, ezt követően pedig a híres-neves wittenbergi egyetemre iratkozott be. Itt azonban alig töltött el fél évet, szülővárosa hívására visszatért Erdélybe, és apja nyomdokaiba lépve elfoglalta a medgyesi evangélikus iskola rektori székét.

Diplomáciai karrierje 1661-ben vette kezdetét. A Medgyesen tartott erdélyi országgyűlésen Kemény János fejedelem kinevezte magántitkárnak, és rövidesen a császári és királyi udvarhoz, Bécsbe küldte követtségbe. (Távollétében édesanyja és nővére a fejét ismételten felütő pestis áldozata lett.)

Miles a császári segédhadakkal, Raimondo Montecuccoli vezérlete alatt tért vissza Erdélybe. Időközben Kemény Nagyszőlősnél a törökök ellen vívott csatában elesett. Az újonnan megválasztott fejedelem, I. Apafi Mihály megkegyelmezett a császári kollaborációért, és I. Ghica Gergely havasalföldi román fejedelemhez, majd a Habsburgok uralta Magyar Királyságba küldte követnek. Miután hazatért, feleségül vette Hutter Zsuzsannát, és Nagyszébenben telepedett le.

Csakhamar a város szélesebb önkormányzatát jelentő *százak tanácsának*, illetve a szűkebb, érdemi döntéseket hozó városi tanácsnak is tagjává választották.

Szászsebes hadparancsnokaként részt vett Apafi hadműveletében, melynek eredményeképp *Thököly*

Diplomata és csillagász

Miles Mátyás emlékezete

Imre csapataival és a budai basával egyesültek, rövidesen azonban visszatértek Erdélybe. Utána ismét követtségben járt Bécsben, I. Lipót császárnak, magyar királynak ő vitte meg Apafi hódolatát. Szebenbe való visszaérkezése után megbetegedett, és 1686. október 1-jén – leszármazottak nélkül – örökre lehunyta szemét.

Miles Mátyás legjelentősebb munkája *Erdélyi öldöklő angyal* (Siebenbürgischer Würg-Engel) címmel 1670-ben Nagyszébenben látott napvilágot.

Az öldöklő angyal az *Őszösvetségben* Isten angyalának megjelenési formája, Isten haragjának megtestesítője, ő az, aki pusztítást hoz az egyiptomiakra, de egyben megkíméli a vérrel megjelölt ajtófélfák mögött meghúzódó izraelitákat a tizedik csapástól.

A címválasztás nem lehetett véletlen – egyértelműen Erdély történetének pusztítással és megváltással teli kettősségére utal.

A kötet a csillagászattörténet szempontjából is kivételesen jelentősé- gű, hiszen olyan asztronómiai események leírását tartalmazza, melyek

egyediek, megismételhetetlenek és a korszak írásbelisége miatt kevésbé dokumentáltak. Összegyűjtésükkel és elemzésükkel Bartha Lajos (Égi jelek. In: *Az Élet és Tudomány kalendáriuma* 1984) és Farkas Gábor *Farkas* (Az 1572-es szupernóva magyar forrásai. In: *Acta Historiae Litterarum Hungaricarum* XXIX. [Ötvös Péter Festschrift], 2006.; Az 1595-ös rejtélyes csillag. In: *Magyar Könyvszemle*, 2006/2.) foglalkozott.

A csillagászati jelenségek valódi tudományos hátterének megismerését megelőzően, az ókori és középkori babonás elképzelések szerint az *üstökösök* baljóslatú jelnek számítnak, halált és pusztulást hoznak, feltűnésük balszerencse okozója. Miles művében is ebben a szellemben írt az öt megelőző század Nagyszébenből megfigyelt fényes kométáiról. Mindezt egyetlen mondatba sűrítve szemlélteti az 1596-os üstökösről szóló leírás: „Éjfél tájban egy üstökös látszott, az eljövendő ir-

tóztató csaták előhírnöke.” Feljegyzései ugyanakkor mégis fontosak; a csillagászat számára nélkülözhetetlen időadatokkal, közelítő égi koordinátákkal, szín-, alak- és fényességbecslésekkel, a mozgásra utaló információkkal szolgálnak.

Sőt a leírásokból a történettudomány is profitál, hiszen az 1556-os csóvás égi vándorról szóló feljegyzés több ilyen vonatkozású adatot is tartalmaz: „Március 3-án este 9 óra tájban egy mindennél szörnyűsebb üstökös láttatott a Mérleg első fokánál homályos kékes fekete színben és némiképpen vörösen is: gyors futással március 5-ig egész nap alatt a Mérleg fele mellett 60 résznyivel távolodott a napéjegyenlőségtől, és a felkeléstől a lenyugvásig 30 résznyivel haladt délről északra, úgy hogy éppen a látóhatár felett maradt. A csillagértők pedig azt beszélték, hogy az üstökös változása a színe, csóvája és a gyors futása miatt a vallásbeli dolgok irányításának és törvényeinek kettészakadását, valamint pestis járványt jelent, mindenekelőtt Németországban, Magyarországon, Erdélyben, Ázsiában, Görögországban, Törökországban, nemkülönben más, északi birodalmakban, ami be is következett...”

A *szupernóvák* a nagy tömegű csillagok életének utolsó állomását, halálos robbanását jelentik. Az emberi léptékkel elképzelhetetlen kataklizma méreteit jól szemlélteti, hogy a szupernóva fényessége meghaladhatja szülőgalaxisának, a benne „lakó” több százmillió csillagnak az összfényességét. A részben eltérő fizikai folyamatok miatt fényesedő nóvákkal egyetemben, régi szóhasználatból élve, vendégcsillagoknak vagy új csillagoknak is nevezett égitestek fellángolása a mi galaxisunkban, a Tejútrendszerben viszonylag ritka jelenség. Az utolsó két fényes szupernóva a neves evangélikus csillagászok, Tycho Brahe és Johannes Kepler által felfedezett 1572-es, illetve 1604-es vendégcsillagok voltak.

Az 1572-es jelenség Miles által leírt észlelésének érdekességét az adja, hogy Brahe megfigyelését megelőzően készült, és bár ebben a kérdésben a csillagászattörténészek nincsenek azonos állásponton, elképzelhető, hogy a szupernóva-robbanás korábbi megtörténte szolgál bizonyítékkal: „Néhány asztrológus egy új csillagot tapasztalt és figyelt meg a Cassiopeia csillagképben, amelyet eddig senki sem látott; pompázatos ragyogású és igen fényes volt, 9 hónapon át világolt.”

■ REZSABEK NÁNDOR

Gazdagodó atlétikai centrum

A nemzetiszíniú szalag átvágásánál Ónodi Szabolcs, Radosné Lengyel Anna, Potápi Árpád János bonyhádi polgármester és Szabó Vilmos Béla segédkezett

Új főbejáratot és öltözőket avattak szeptember 28-án a Bonyhádi Petőfi Sándor Evangélikus Gimnázium Atlétikai Centrumában. A hálaadó istentisztelet keretében Szabó Vilmos Béla esperes arról beszélt, hogy ne legyünk közömbösek, vegyük észre a körülöttünk lévőket és azt, hogy mikor kell segítenünk. A fair play örök példájának nevezte Jézust, mert ő képes volt lemondani a saját előnyökről, és áldozatot tudott hozni másokért.

Az ünnepség keretében okleveleket adtak át mindazoknak, akik az új főbejárat és az öltözők tervezésén, kivitelezésén dolgoztak. Radosné Lengyel Anna a Magyarországi Evangélikus Egyház vezetői nevében Ónodi Szabolcs igazgatónak nyújtott át oklevelet, a diákok és a pedagógusok vastapsától kísérve.

■ MÁTÉ RÉKA felvétele

Isten szeme előtt

Megnyílt Nyíregyházán az Evangélikus Roma Szakkollégium

► „A cigányság sorsa nem Isten háta mögött, hanem a szeme előtt zajlik. Ámen.” Ezzel a reményt plántáló, bátorító és a meggyőződést, egyetértést kifejező két mondattal fejezte be prédikációját **dr. Fabiny Tamás** püspök az Evangélikus Roma Szakkollégium megnyitóján. Az ünnepi eseményt szeptember 28-án tartották a Nyíregyházi Főiskola központi épületében, amely nemcsak ennek az alkalomnak adott otthont, hanem az – egyházunkban, Magyarországon, de szerte a nagyvilágban is – egyedülálló, nagy lehetőséget magában hordozó új szolgálati formának is.

Isten szeme előtt felénk fordított orcájának érezhető jelenlétét, azaz áldást, erőt, emelkedettséget tapasztalhatott meg a szakkollégium hallgatóiból, oktatóiból és a számos vendégből álló ünneplő gyülekezet.

Az igehirdetés után beiktatták **Molnár Erzsébet** evangélikus lelkészt a szakkollégium igazgatói állásába. Székfoglaló beszédében szin-

tatok. Köszönöm! Mezítelen voltam, és vitáitokban emlékeztettetek meg-jelenésem erkölcsiségére. Köszönöm! Hajléktalan voltam, és Isten gondoskodásáról, szeretetéről prédikáltak nekem. Köszönöm! (...) Olyan szentnek és Isten-közelinek tűntök, de én még mindig nagyon éhes és magányos vagyok, és még mindig fádom.”

Jánosné, Kelemen Anna, Laborczy Géza és Molnár Erzsébet.

Több felelős vezető, döntéshozó nemcsak gratulált az új intézmény indulásához, nemcsak jókívánságait fejezte ki sikeres működéséhez, hanem hathatós segítséget is ígért. Így tett **dr. Jánosi Zoltán**, a Nyíregyházi Főiskola rektora, **dr. Fábián Gergely**, a Debreceni Egyetem Orvos- és Egészségtudományi Centrum Egészségügyi Kar dékánja, **Seszták Oszkár**, a Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Közgyűlés elnöke és **dr. Kovács Ferenc**, Nyíregyháza polgármestere.

Csak úgy van értelme a szakkollégium létének, ha a mindenkori hallgatókban, oktatókban, meghívott előadókban, vendégekben is tudatosodik, hogy a nehéz, embert próbáló közös felkészülés során nem egyedül küzdenek, hanem Isten szeme előtt élnek mindennapjaikat. Ez nemcsak a fenyegetően hangzó, számonkérést kilátásba helyező, szállóigeszerrű „Isten szeme mindent lát” (amúgy igazságot hordozó) kijelentés értelmében érvényes, hanem a szerető, gondoskodó, minden szükségéről tudó és mindenek fölött álló, mindenható Isten segítségét is jelenti, amelyre teljességgel rászorul a szakkollégium, hisz csak így futhat be áldásos pályát.

De Isten szeme előtt él egész egyházunk, annak egész népe is. A szakkollégium létrejötté nem más, mint egy hatalmas felkiáltójel egy épp íródió mondat végén. A mondat pedig nem másról szól, mint hogy széles bázisként felsorakoznak-e iskoláink, óvodáink, gyülekezeteink a szakkollégium mögé, egyben a leszakadt rétegek felemelkedését szolgáló, a cigány–magyar együttélést elősegítő és ezzel az országot előrevívó erőfeszítések mögé is – amelyeknek egyik ékes példája, új megnyilatkozása a most megnyílt szakkollégium.

■ BAKAY PÉTER

A SZERZŐ FELVÉTELE

te hitvallásként, kisiklástól óvó figyelemzetésként idéztette az egyik cigány hallgatóval egy ausztrál költőnek egy kisemmizett rászoruló szájába adott szavait: „Éhes voltam, és ti humanitárius szervezetet hoztatok létre, és megvitattatok problémámat. Köszönöm! Börtönben voltam, és ti alázatosan visszavonultatok a külvárosi kápolnátokba, és a szabadulásomért imádkoz-

A szakkollégium húsz hallgatóval kezdhetette meg működését. Minden reménységet meghaladó nagy szám ez, ami dicséri a szervezők áldozatos munkáját, de elsősorban a csodákra képes Istent. A hallgatókat Fabiny Tamás püspök és **Sztankó Gyöngyi** esperes áldással indította el a tanévre.

Áldással indulhattak az oktatók, munkatársak is: **Bartolomeu Inácio Dezanove**, **Erdei Virág**, **Karahuta**

A hónap könyvnyereménye

Kedves Vásárlóink!

Azok között, akik októberben (1-jétől 31-éig) vásárolnak a Luther Kiadó könyvesboltjában, vagy ebben az időszakban küldik el megrendelésüket kiadónkhoz, kisorsoljuk az alábbi két könyvet:

Fenyvesi Félix Lajos:
Egy régi templomra – Istenes versek

„A sokkötetes **Fenyvesi Félix Lajos** Hódmezővásárhely szülötte. Ő csaknem úgy összeforrt szülővárosával, mint **Luther Wittenberggel**. A szülötte földhöz kötődő versek sorában felejthetetlen az **Őszi város**, **A Bethlen Gábor Gimnázium ünnepére**, az **Ótemplomi zsoltár** és a **Kökénydombi Vénusz**. A költő veszteségei óriásiak: nagyon ifjan érte meg szülei és bátyja, **Fenyvesi László** evangélikus lelkész halálát, sőt az utóbbi politikai kínhalálát (**Pietà**, **Testvérsírató**). De ez a törékeny férfiú nem a múltban élő, nem régmódi figura. Minden idegsejtjével odafigyel és reagál is a nagybetűs nagyvilág történéseire, örömeire és tragédiáira, mint legutóbb a **Katyn új Golgotája** című, megrendítő versében. Új versgyűjteményének változatos tematikája, a benne megnyilatkozó Isten- és emberszeretet révén méltó arra, hogy sokan a mai, verstaszító korban is befogadják, az egyház köreiben éppúgy, mint azokon kívül, mindenütt, ahol barátai élnek a magyar költészetnek.” (**Petrőczy Éva**)
184 oldal, 130 x 206 mm, kartonált, ISBN 978-963-9979-25-3, 2010

Sz. Bérczi Margit:
Búval teljes esztendeim – Petrőczy Kata Szidónia életregénye

„...nagyon örültem, hogy vagy nyolcvan év elteltével **Petrőczy Katáról** újra regény született. Minthogy én magam éppúgy, mint az író, gyermekként ismertem meg Petrőczy Kata Szidóniát, s gyermekkorom óta fűzött hozzá a kutatási tárgynál lényegesen szorosabb, személyes kapcsolat, mindennek örülök, ami a költőnő emlékét

főntartja, ismertségét növeli. A regénynek is örültem. A regény a költőnő verseinek jó ismeretében született, jó jeleneteket talál az életpálya ismertetéséhez. Főleg a lírai vonulata igen szép.” (**S. Sárdi Margit**)

„A szerző mély átéléssel írt munkáján érződik, hogy teljesen hatása alá került a költőnő személyének, ezért a korát és környezetét igen hitelesen tudta megrajzolni. Érzékeny lelkvilága, irodalmi kifejezőkészsége kiválóan adja vissza a sokat szenvedő, megváltó Krisztusának váltóságába kapaszkodó költőnő életsorsát. Evangélikus olvasóközönségünk számára is fontosnak érzem, hogy ezáltal jól ismert énekei is sokakban meglevenedjenek és élő hitet ébresszenek.” (**Dr. Fabiny Tibor**)

„Ez a könyv egyszerre monográfia; benne minden adattal, háttérrel és forrással; egyszerre irodalomtörténet, verseinek alapos elemzésével; egyszerre teológia, a teodícea vagy a pietizmus nagyszerű feldolgozásával, kételkedők hit-erősítésével és egyszerre regény, mert a hézagokat szépen tölti ki nagyon valószínű leírásokkal, belső vívódásokkal, fantáziaszült levelekkel... Ezzel a könyvvel – véleményem szerint és az előbbiek figyelembevételével – új egyházi műfaj született...”

D. Keveházi László

255 oldal, 125 x 185 mm, keménytéblás, ISBN 978-963-9571-87-7, 2008

A szerencsés nyertes nevét az **Evangélikus Élet** november 13-ai számában közöljük.

Szeptember könyvnyereményének sorsolásán **Szabó-Kecskés Beáta** győri vásárlónknak kedvezett a szerencse. Gratulálunk a nyereményhez!

■ LUTHER KIADÓ

Cím: 1085 Budapest, Üllői út 24. Tel.: 1/317-5478, 20/824-5518. Könyvesbolt: 1/411-0385. Fax: 1/486-1229. E-mail: kiado@lutheran.hu. Honlap: www.lutherkiado.hu

„Maek extra”

Magyar evangélikus (tanulmányi) konferencia

A **Luther-rózsa** színei sorozat harmadik tanulmányi konferenciáját tartotta meg szeptember 30. és október 1. között Révfülöpön a **Magyar Evangélikus Konferencia** (Maek).

Európa számos tájékáról – Erdélyből, Szlovéniából és (most először) Svájcban – több mint félszáz résztvevő érkezett az Ordass Lajos Evangélikus Oktatási Központba.

nyí Egyetem egyháztörténész-professzora – **A négynyelvű reformáció a Kárpát-medencében** címmel – beszélt az anyanyelv és a felekezeti kapcsolatáról.

A múlt terhe, a jelen gondja, a jövő lehetősége a szlovák–magyar kapcsolatokban – e tárgykörben fogalmazta meg sok hozzászólást kiváltó gondolatait **Demmel József**, az Eötvös

Az áhítatok és előadások az anyanyelv, az egyház és a nemzet témaköréhez kapcsolódtak. Az igei alkalmakat **id. Zászkaliczky Pál**, ifj. **Hafenschner Károly**, **Ittész János** és **dr. Fabiny Tamás** tartotta.

A kétnapos együttlélt vázát három referátum alkotta. Pénteken **Bence Lajos** író, szerkesztő és **Gabrijela Bence**, a szlovéniai Alsólendváról érkezett gyülekezeti felügyelő az **Írott betűvel és hirdetett igével a megmaradásért** témában tartott előadást, szombaton pedig **dr. Csepregi Zoltán**, az Evangélikus Hittudomá-

Loránd Tudományegyetem történetész doktorandusza.

A konferencia után tartotta a Maek éves elnökségi ülését, amelyen **id. Zászkaliczky Pál** főtitkár – korára való tekintettel, december 31-i hatállyal – bejelentette lemondását. Eddigi áldozatos munkájáért köszönetet mondva az elnökség elfogadta a lemondást, és 2012. január 1-től **dr. Lackner Pál** jelenlegi protestáns tábori püspököt bízta meg a főtitkári feladatok ellátásával.

■ HORVÁTH-HEGYI ÁRON felvétele

HIRDETÉS

Reformációi gálaest

Reformációi gálaest lesz október 16-án, vasárnap 17 órakor a budapesti Uránia Nemzeti Filmszínházban.

Program

- A **Lutheránia** ének- és zenekar műsora – **Bach**: *Wo soll ich fliehen hin*
- Németh Júlia** és **Pálúr Tamás** biznyságtétele önkéntes indiai szolgálatukról – „... az a megbízható ember..., akit az Úr ajánl!” (2Kor 10,18)
- A **Magyar Honvédség Légierő Zenekarának** műsora
- Wass Albert** irodalmi est – részlet

Köszöntőt mond **D. Szevik Imre** nyugalmazott evangélikus püspök, a Magyarországi Egyházak Ökumenikus Tanácsának (MEÖT) elnöke. Az est házigazdája **Asbóth József**.

Jegyrendelés: MEÖT, 1117 Budapest, Magyar tudósok krt. 3.; tel.: 1/371-2690; fax: 1/371-2691; e-mail: oikumene@meot.hu.

HIRDETÉS

Felügyelők országos konferenciája

Révfülöp, november 4–6.

Szeretettel várjuk a gyülekezeti, egyházmegyei, kerületi felügyelőket országos találkozóinkra. A konferencia témája a **válság** lesz.

Az igei szolgálatokat egyházunk püspökei végzik. Előadók: **Cséfalvay Zoltán** államtitkár, **Gadó György Pál** környezetvédelmi szakember, **Ittész János** nyugalmazott püspök, **Joób Máté** lelkész, **Kamarás István** szociológus, **Réthelyi János** orvos. (A részletes programot az **EvÉlet** október 16-i számában közöljük.)

Jelentkezni október 31-ig lehet a revfulop@lutheran.hu címen. Támogatott részvételi díj: 5000 Ft/fő.

Próhle Gergely országos felügyelő

HIRDETÉS

Parókusi alkalmassági vizsgálat 2012

Az Északi Evangélikus Egyházkerület Püspöki Hivatala lelkészképesítő vizsgát és parókusi alkalmassági vizsgálatot hirdet azon lelkészek számára, akik a Magyarországi Evangélikus Egyház 2005. évi III. törvényének 12., 13., 14. paragrafusaiban előírt feltételeknek megfelelnek.

A szóbeli vizsgák várható időpontja: 2012. február (a konkrét időponttól a jelentkezőket időben értesítjük). Jelentkezni írásban (postai úton) lehet 2011. november 1-jéig az északi püspöki hivatal címén (1125 Budapest, Szilágyi Erzsébet fasor 24.). A jelentkezők részletes tájékoztatást kapnak postai úton a vizsga menetéről, az írásbeli feladatokról és a szóbeli tételekről.

Fabiny Tamás, az Északi Evangélikus Egyházkerület püspöke

A vallás megvallása

▶ **A népszámláláskor összeírt személy vallására vonatkozó kérdés 1949-ig minden hazai hivatalos népszámlálás programjában szerepelt. A feltett kérdésre adott válasz az egyén bevallásán alapult – és alapul ma, 2011-ben is –, tehát a népszámlálási hagyományoknak megfelelően nem kellett (nem kell) dokumentumokkal (keresztelési anyakönyvi kivonattal) igazolni a vallási hovatartozásra adott választ.**

A vallással foglalkozó 1950 előtti törvények szellemében a lakosságot három nagy csoportra lehetett felosztani: bevett vallásokhoz, illetve elismert vallásfelekezetekhez tartozókra, valamint felekezeten kívüliekre.

A bevett vallások vagyoni, vallás-gyakorlási, jogi tekintetben az állam oltalmát élvezték. Az elismert vallásfelekezet tagjai kevesebb joggal bírtak, szigorúbb állami felügyelet mellett. A magyar jog a felekezeten kívüliséget megengedte, de azzal a korlátozással, hogy csak a tízennyolcadik életév betöltése után lehetett kilépni egy bevett vagy elismert felekezetből. Az egyén vallását bejegyezték az anyakönyvbe, más vallás kötelékébe átlépni csak ennek a bejegyzésnek a megváltoztatásával lehetett.

1950-től a rendszerváltásig a statisztika a vallásra vonatkozóan semmiféle adatot nem gyűjtött.

Mint ismeretes, 2001-ben – több mint fél évszázad után – került vissza a népszámlálásba a vallás kérdése, de most már csak nem kötelező jelleggel lehetett rá válaszolni (csakúgy, mint a mostani népszámlálásnál).

A mostani, 2011. októberi népszámlálás vallási kérdése nem anyakönyv szerinti, hanem a ténylegesen gyakorolt vallásra vonatkozik, függetlenül a megkereszteléstől, az egyház-fenntartói járulék fizetésétől és bármilyen bejegyzéstől. Azt viszont nem kérdezi meg a kérdőív, hogy milyen formában gyakorolja a megkérdezett a vallását, például csak otthon imádkozik-e, vagy templomba, közösségbe jár.

A legutóbbi népszámlálásnál a vallás kérdése az európai országok közül többek között az NSZK-ban, az Egyesült Királyságban, Portugáliában, Ausztriában, Svájcban, Írországbán, Romániában, Csehországban, Szlovákiában, Bulgáriában és Jugoszlávia utódállamaiban szerepelt a kérdőívben, közülük csupán néhányban nem kötelező jelleggel.

A válaszadási készség általában megfelelő volt, a megtagadások és a „nincs vallása” válaszok aránya Ausztriában 12%, Németországban 14%, Portugáliában, Szlovákiában 13-13%, Svájcban 10%, Írországbán, Bulgáriában és Franciaországban: 4-4-4%, Horvátországban 2%, Romániában 0,1% (!) volt. Kiugróan magas értékekről csak Csehország (53%), Szlovénia (33%), Magyarország (25%) és az Egyesült Királyság (23%) számolt be.

Érdemes megemlíteni, hogy a magas értékek azokban az országokban vannak, ahol a vallási kérdésre nem kötelező válaszolni. Ott, ahol kötelező jelleggel kellett választ adni, többségükben azok is valamely vallási közösséghez tartozónak vallották magukat, akik korábban – politikai okokból – minden kapcsolatot megszakítottak egyházukkal, felekezetükkel. Azoknál az államoknál, ahol az önkéntes válaszadásról áttértek a kötelezőre, jelentősen visszaesett a vallási közösséghez nem tartozók száma, a kötelezőről nem kötelező

válaszadásra áttérőknél viszont jelentősen megnövekedett. („Az úgysem fontos, nem válaszolok rá...” – ilyesfajta meggondolás állhat ennek a hátterében.)

A 2001. évi magyarországi népszámláláskor az „egyházhoz, felekezet-hez nem tartozik”, „nem kíván válaszolni”, „nincs” válaszok együttes száma a megkérdezettek egynegyedénél szerepelt. Ez az arányszám megýénként a következõképpen alakult: Budapest 35,6%, Bács-Kiskun 18,7%, Baranya 24,2%, Békés 40,6%, Borsod-Abaúj-Zemplén 17,3%, Csongrád 31,5%, Fejér 29,1%, Győr-Moson-Sopron 15,2%, Hajdú-Bihar 33,7%, Heves 20,3%, Jász-Nagykun-Szolnok 36,2%, Komárom-Esztergom 29,8, Nógrád 19,6%, Pest 24,5%, Somogy 17,4%, Szabolcs-Szatmár-Bereg 13,0%, Tolna 19,7%, Vas 10,9%, Veszprém 19,0%, Zala 14,1%.

Mint a fentiekbõl kitûnik, Vas megyében volt a legjobb helyzet e téren, míg a legrosszabb Békés megyében. Természetesen azt nem tudjuk, hogy közülük vajon hány evangélikus gyökerû ember volt, ám minden valószínûség szerint sok.

Az evangélikusok számának jelentõs csökkenését látva-hallva sok jóindulatú testvérünk mindent meg kíván tenni környezetében – és sokszor azon túl is –, hogy a mostani, a reformáció havában zajló népszámláláskor minél többen vallják meg hitüket. Nagyon jó lenne, ha számuk különösen ott növekedne, ahol nem volt megfelelõ a válaszadási készség.

Arra azonban nagyon kell vigyázni, hogy jó tájékoztatást adjunk; *ne mondjuk* azt, hogy csak annál írhatjuk be az „evangélikus” szót, aki keresztelésben részesült – azoknál is szerepeltethetik ezt, akik 2011. szeptember 30-án születtek, de még nem lettek megkeresztelve. Hasonlóképpen: beírható az „evangélikus” idõsebbek esetén is, még ha valami miatt elmaradt is a keresztelésük, vagy nem nálunk részesültek a kereszttség szentségében, de hozzánk tartozónak érzik magukat!

Nem tartom szerencsés dolognak, ha a levélsekreánybe olyan szóróanyagot dobnak be, amelyen az szerepel, hogy a 38. kérdésre a helyes válasz az evangélikus. Ez tudniillik nem választás, hanem népszámlálás! Akik nem tartják magukat evangélikusoknak, azokban ez megütõközést válthat ki. Ha viszont olyan tartalmú szóróanyag kerül a postaládákba, amelyen felhívják a figyelmet a vallási, nemzetiségi kérdések kitöltésének fontosságára, az nem bántó.

A népszámlálási kérdõívek úgynevezett internetes próbája elég sok kívánnivalót hagyott maga után, ez után azonban a hibákat, problémákat az illetékesek kiküszõbölték, így megbízhatóvá vált az internetes felület mûködése. Internetes kitöltésre október 16-ig lesz lehetõség.

A népszámlálás során gyûjtött adatokat a Központi Statisztikai Hivatal csak összesített, feldolgozott formában adja közre; a kérdõíven a válaszadók neve nem szerepel; a feldolgozás során a laccímeket leválasztják a személyi kérdõívekrõl.

Erdélyben a mostani népszámlálás szlogenje úgy hangzik: „Magyarnak lenni jó, vállaljuk büszkén magyarságunkat.” Mi Magyarországon mondjuk bátran – hiszen a reformáció havában vagyunk –: „Evangélikusnak lenni jó, vállaljuk büszkén evangélikusságunkat.”

■ ANDORKA ÁRPÁD

A szerzõ statisztikus, a Déli Egyházkerület felügyelõhelyettese

A Szentlélek személye az evangélikus teológia ér

„...szívéünkbe áradt Isten szeretete a nekünk adott Szentlélek által” (Róm 5,5)

▶ **Dél a Szentlélek tüzeben ég: Afrika, Ázsia és Dél-Amerika nagy területei ébredést élnek át napjainkban. Ébredésnek nevezzük azt a történést, amikor egy időben sokan jutnak hitre, születnek újjá. Ezt emberek nem tudják produkálni. A hit terjedése sok helyen hasonlítható az első keresztyén gyülekezetek születéséhez, a Péter szolgálata kapcsán megtért háromezer ember esetéhez.**

■ SZEVERÉNYI JÁNOS

„Helyzet van”

Évezredes igazolhatatlan negligálás, örlágon tartás után a 19. századi megújulások, ébredések jelezték: ő van, él és cselekszik. Munkája, hatása kiteljesedett az elmúlt században. A 20. század a misszió és a mártírság ideje lett.

Mit tettünk mi, evangélikusok az *Apostolok cselekedeteivel*, az *Első korinthusi levél* 12–14. fejezeteivel és tulajdonképpen az egész Bibliát és minden egyházi, lelki megújulást ható szenttelkes valósággal?

Az elfogadhatatlan érv és magyarázkodás, hogy a Szentlélek csak akkor és ott, az apostoli időkben működött erőteljesen, gazdagon, bátran, hatékonyan; jelek és csodák kíséretében. Mi, sárból formáltak eldönthetjük-e, dogmáinkkal meghatározhatjuk-e, hogy a határtalan, szuverén, teremtő Lélek mikor, hol, milyen módon működik?

Az egyház, néhol a mögötte és a benne lévő világ (és gonosz) hatására mederbe kívánja terelni a Lelket. Milyen nyomorúságos, szánalmas erőlködés ez! Gondoljunk például a diktatúra idejére.

Ő nem a rendtelenség Istene, de ha mederben kívánt volna működni, akkor maradt volna a jeruzsálemi felházban egy hallelujázó, messiáshívő kis házi csoporttal. De nem így történt.

Nem inkább arról van szó, hogy a világi hatalom által megfogott, leterhelt, megrontott egyház paráznaságával, anyagiasságával, megtúrt és igazolt, néha megteologizált bűneivel megszorította és néhol kioltotta a Lelket? Nem arról van szó inkább, hogy a mindenkori rajongók bomlasztó hatására kialakult egy „józan”, intellektuális irányzat, amely *nem mer berúgni az istenszerellem borától, nem vállalja az „esztelességet” és „bolondságot” Krisztusért?*

Az evangélikus teológia tud a Szentlélekről, megvallja, időnként emlegeti, de véleményem szerint a harmadik isteni személy nem szerepel gondolkodásunkban, hitünkben és egyházi életünkben jelentőségének megfelelően. Sovány a pneumatológiánk.

Ő nem „csupán” az Atya és Fiú lelke, hanem a harmadik isteni személy, akinek üdvörténeti szerepe és jelentősége van. Jézus eljöveteleig – nagy vonalakban – az Atya korszakáról beszélhetünk, a mennybemenetel után viszont a Szentlélek ideje jött el. Természetesen nem elkülönülve az első két szentháromsági személytől és azok munkájától. Sőt a Szentlélek

az, aki valósággá teszi életünkben az új teremtetést. Általa tudjuk, hogy Isten teremtményei vagyunk és megváltottak. A Szentlélek Jézusra mutat, és az igében, az ige által működik. Mivel szerepe döntő az egyház életében, érthető, hogy a gonosz megpróbálja – sok esetben sikerrel – személyét, munkáját háttérbe szorítani és lejáratni.

„Egyáltalán nem vagy túl keveset beszélünk a Szentlélekről, mert nem veszünk tudomást róla, vagy nem tulajdonítunk jelentőséget neki” – írja *Reuss András* erről az irányzatról. Megvalljuk ugyan őt a hitvallásban, hisszük, hogy segíti a gyülekezet életét (igehirdetés, szentségek által), *de nem biztos, hogy eléggé szomjazuk, és engedjük korlátlanul működni bűnismeret, újjászületés, pazar gyümölcstermés és a karizmák gazdagsága által.*

Antikarizmatikusság

A rajongás – valóban bántó, méltatlan, kezelhetetlen, kárt okozó – jelensége miatt egy bizonyos „*rajongásellenes komplexusban*” (*Békés Andor*) szenvednek a reformáció egyházai.

Kialakult a 20. század folyamán egy fundamentalista jellegű „antikarizmatikus” vonal. Mindent tagadnak, sőt démonizálnak, ami kapcsolatba hozható az úgynevezett pünkösdi jelenségekkel. A vörös posztó leginkább a különlegesebb karizmák: prófétálás, gyógyítás, ördögűzés, nyelveken való imádkozás gyakorlata. Ez utóbbi sokuk szerint görög, pogány jelenség volt a bibliai korban, amely főleg csak a problémás korinthusiaknál volt gyakorlat. Mintha nem is szerepelne a kánonban az *Apostolok cselekedetei*, és mintha az apostolok fejedelme nem lett volna nyelveken is szóló.

Az irányzat furcsasága például az, hogy az antikarizmatikusok némely képviselői igazán „karizmatikus” igehirdetők. A furcsaságnál riasztóbb az általánosítás, a kategorikus elítélés, némelykor már a Szentlélek személyét és munkáját is erő elutasítás. Kritikájuknak van alapja, de valójában nem tudják, mit cselekszenek.

Karizmánia

A ló másik oldalán a *karizmánia*, a sok esetben mágiához hasonlító, pogány elemeket is felhasználó irányzat nyüzsg és ficáncol. Szélsőséges, beteges, sőt démonikus eseményekről, jelenségekről is tudunk. A gonosz, a nagy plagizátor, Isten majma a nagy mozgások idején mindig aktivizálódik. (Lásd Jézus három földi évének eseményeit.) Szeretne úgy fel-

tűnni, mintha ő lenne a mozgató. Mindezzel összezavar, megtéveszt, botránkoztat, és a lényegről tereli el a figyelmet.

Ez az irányzat sok esetben félrete-szi a keresztről szóló beszédet, csoda-, jel- és érzelmcentrikus, a *dicsőség teológiájának* csapdájában halle-lujázik.

Hatásuk nagyobb, mint ahogyan sokan gondolják. Némelyikük hazánkban is jelentékeny médiamunkával és intézményrendszerrel gyakorol befolyást – olykor még a politikára is. Vezető lelkészeik Istentől felkent apostolnak tartják magukat, ezért általában még a többi, kisebb karizmatikus jellegű közösséget sem veszik partnerszámba.

A jólét evangéliumának teológiája, törvényeskedő, kizárólagos stílusuk, szélsőséges, eksztatikus élményhajszájuk és átokima-gyakorlatuk árulkodik arról, hogy a szektásság karakterjegyeit hordozzák. Ilyen árulkodó jegy a vezető túlzott tekintélye, a kettős nyelvezet (például amikor a televízióban nem a teljes valóságot mutatják be istentiszteleiteikről), a túlzott anyagiasság, legfőképp pedig, hogy – szerintük – a kereszt evangéliuma mellett másra is szükség van az üdvösséghez. A pünkösdi jellegű, karizmatikus mozgások olyan erősek, hogy még az úgynevezett antikarizmatikusok gyülekezeteire is hatnak. Felzaklatnak, felerelnek.

Úgy gondolom, hogy mindkét oldal téved, tévelyeg, félrevezet, sőt vétkezik. A Szentlélekkel szemben is. Ez nem azt jelenti, hogy teljesen Isten nélkül élnek, munkálkodnak, de bizonyos dolgokban eltérnek az egészséges bibliai iránytól.

Biblikus, egészséges út

A világ minden részében, felekezetében és születő egyházakban tapasztalható viszont egy középutas „szentlelkes” vonulat is.

Sokan felismerték a szorosan vett pünkösdi felekezetben is a mozgalom betegségeit, kinövéseit, és ezekkel igyekeztek leszámolni. Több esetben sikerrel.

A Biblia szerint az élő hitű, megtért, újjászületett keresztyén ember (és az ilyenek közössége) nem lehet más, mint „karizmatikus”. Vagyis Isten által, a szolgálat céljából megajándékozott egyén és gyülekezet. Az egészséges, biblikus egyház, gyülekezet és hívő ember teológiájának és életének középpontja a kereszt evangéliuma, a *theologia crucis*. Pál a szélsőségesség hibájába esett korinthusiaknak is azt hangsúlyozza, hogy nem akar másról tudni, csak Jézusról, róla is mint megfeszítetttről.

e és munkája telmezése szerint

Ugyanakkor azt is tudjuk, hogy Pál gyülekezetépítésének velejárója volt az ő személyes megajándékozottsága, karizmatikus volta: tanítás, evangélizálás, gyógyítás, lelkek megítélé-

mellett a klasszikus felekezetek is befogadták és gyakorolják a Lélek erejében, hatásában a hitéletet. A római katolikus egyház jelentős része ilyen jellegű megújulást él át, mindezt

se, nyelveken szólás. És még ki tudja, mennyi ajándék erősítette kiterjedt munkáját.

Az újszövetségi látáshoz és gyakorlathoz hozzátartozik – az erőtlenségen, szenvedésen, üldöztetésen túl – Isten erejének megtapasztalása: *rendkívüli erő a cserépedényben*. Az újszövetségi korban és az ébredések történetében napjainkig mindig jellemző volt a Szentlélek erejének megtapasztalása, akár jelek és csodák által is.

Ezzel együtt hangsúlyozzuk, hogy nincs nagyobb csoda az újjászületésnél. És a Szentlélek gyümölcse prioritást élvez az ajándékok előtt. A gyümölcs az, amit minden újjászületett hívő élete terem (teremnie kellene), a kegyelmi ajándékok viszont Isten szuverén döntése alapján adja, kihelelyezi a gyülekezet építésére. Egy idő után ezeket vissza is vonhatja.

A gyümölcsök jelentősége

Jézus világosan beszél a gyümölcsök jelentőségéről, mivel azok alapján lehet felismerni Isten gyermekeit. Milyen jó lenne, ha a karizmatikusok indítanának egy gyümölcstermő mozgalmat is!

Jézus – és később az apostolok – szolgálatában jellemzőek voltak a csodák. Bármennyi kritikát mondott is az Úr a jel- és csodakívánásról, mégis tudjuk, hogy sok jelet és csodát tett, tömegek keresték, mentek utána ezek miatt.

Ismerjük a kritikusok érveit, akik azt igyekeznek bizonyítani, hogy ez az időszak az apostoli korról lezárul. A klasszikus apostoli idő valóban lezárult az apostolok halálával, de az egyház mindig is apostolinak vallotta magát. A ma egyházának is szüksége van Isten erejére, jelekre és csodákra és ennek következtében ébredésre. A dolgozat elején említett missziós tapasztalatok is erről adnak jelzést.

Fel kell ismerni a szélsőségeket, és keresni kell Isten akaratát és vezetését. Újjá kell születni, kérni, kívánni, venni kell a Lelket. Azzal be kell teljesedni és bőséggel teremni a gyümölcset, illetve hasznára válni a Krisztus-testnek a kapott kegyelmi ajándékokkal.

Ad fontes! – Jézus ezt a forrást adta a samáriai asszonynak is, aki megtért, megújult, és azután embereket vitt Jézushoz.

Napjaink születő és megújuló gyülekezeteit, egyházait áthatja a Lélek munkája. Az új protestáns mozgások

Róma támogatásával. Amíg nem tudott a pietizmus mély hatást gyakorolni a katolicizmusra, addig a karizmatikus mozgalom megtalálta a katolicizmus kapcsolópontjait: misztika, ima, imádat, csodák és a többi.

Szinte kivétel nélkül mindegyik felekezetben működnek karizmatikus teológusok, csoportok, gyülekezetek. Mintegy ötszázmillió hívő, a kereszténység negyede része e megújulásnak. De olyan módon is részesülnek egyházak a mozgalom gyümölcseiből, hogy átveszik énekeiket, nézik televíziós műsoraikat, mint például hazánkban a *700-as klubot*. Szám-talan papra, lelkészre és egyháztagra gyakorolt pozitív hatást a mozgalom, de ezek nem szakadtak ki anyaegházukból. *Sok esetben a hatás „csupán” abban nyilvánul meg, hogy jobban szeretik Istent és az embereket, missziós elkötelezettséggel munkálkodnak.*

Megújulni a Szentlélek által

A protestáns evangéliumi vonal két tekintélye, *Billy Graham* és *John Stott* óvatos, szeretetteljes kritikájuk mellett tisztelettel beszélnek, írnak a szentlelkes megújulásokról. A Szentlélek-keresztséggel kapcsolatosan mindketten azt hangsúlyozzák, hogy a karizmatikusok az úgynevezett kétlépcsős eseménye (újjászületés után szükség van a Szentlélek-keresztségre) a klasszikus evangéliumi látás szerint egy lépcsőben történik. Az utóbbi esetben – hangsúlyozzák – szükséges a Lélekkel való beteljesedés.

Lépcső ide vagy oda, mindkettőre van ígéretünk, mindkettővel élhetünk.

„Mit tegyünk, atyámfiai, férfiak?” – kérdezték Péter hallgatói a pünkösdi igehirdetés után.

A válasz egyértelmű: *„Térjetelek meg, és keresztelkedjetelek meg valamennyien Jézus Krisztus nevében, bűneitek bocsánatára, és megkapjátok a Szentlélek ajándékát. Mert ti étek ez az ígéret és gyermekeiteké, sőt mindazoké is, akik távol vannak...”* Ez a „kályha” ma is, ahonnan a szent táncra el lehet indulni.

A szerző a Magyarországi Evangélikus Egyház országos missziói lelkésze. Írása a Pesti Lelkesi Munkaközösség 2011. június 8-i, rákosszentmihályi összejövetelén elhangzott előadásának szerkesztett változata.

A 38-as számú kérdés és én

Evangélikus. Ezt az egy szót fogom a napokban beírni egy kérdőívben a megfelelő rubrikába. Tudniillik a 2011-es népszámlálás személyi kérdőívének 38-as számú kérdése így hangzik: „Mely vallási közösséghez, felekezethez tartozónak érzi magát?” *Evangélikus. Tényszerű, pontos, korrekt, világos. Egyértelmű, mint az, hogy állampolgársága: magyar. Nem is kell rajta gondolkodnom, annyira egy velem, hozzám tartozik. Identitásom elszakíthatatlan része. Amíg leírom ezt a tizenegy betűt – pontosabban begépelem az internetes oldalon –, alig néhány másodpercet töltök vele, s már kész is. Hogy mi van mögötte? Arra a nagybetűs „Hivatal” természetesen nem kíváncsi. Pedig annyira szeretnék hozzáfűzni pár gondolatot... Így most itt, kilépve az anonimításból, hadd töltsék ki egy saját kérdőívet. Háttha másban is hasonló emlékek, érzések, érzelmek, gondolatok ébrednek.*

Mióta evangélikus? Amióta megszülettem, nyíregyházi evangélikus család gyermekeként. Édesanyám ágán örököltem a vallásomat, pár hónaposan otthonunkban keresztelt meg családuk szeretett lelkipásztor tagja.

Sokáig olyan volt ez nekem, mint egy becsomagolt ajándék. Tudtam – mert édesanyám és keresztszüleim, családuk lelkész tagjai nagyon komolyan vették fogadalmukat, hogy a régi rendszerben felelősen gondoskodnak vallásos neveltetéséről, segítenek Isten országa legújabb tagjának e nagy családban való eligazodásában. Tudtam tehát, hogy ez valami nagyon fontos, értékes „dolog”, de még nem ismertem mibenlétét, részleteit, nem láttam teljes nagyságában és szépségében. De tudtam, hogy az enyém, és nem vehetik el tőlem.

telt tartalommal. A konfirmáció már határozott mérföldkő, amikor átérem egy melegszívű, befogadó közösség szeretetét, az első úrvacsoravétel felemelő érzését a csömöri templomban.

Előtte hónapokon át tanulom lelkész nagybátyámtól a kátét, a bibliaismeretet, és rájövök, hogy ez nekem nagyon tetszik. Hogy nem „véletlenül” vagyok itt, ide tartozom. Felnövök lassan ahhoz, hogy kimondjam: nemcsak családi gyökerek, érzelmi okok, hanem immár saját tudatos választás, megerősítés (konfirmáció) révén is evangélikusnak valom magam. Innen már sima az út...

Tagjává lenni egy közösségnek, átélni az istentisztelet lelket emelő élményét, a közös imádság és ének, az igehirdetés, az úrvacsora közös-

38. Mely vallási közösséghez, felekezethez tartozónak érzi magát?

Korai emléke vallásáról, felekezetéről? Van. Kérdezgetem édesanyámat: „Mi milyen vallásiak vagyunk?” Ő mindig türelmesen válaszol: evangélikusok. Aztán hamar megtanulom az eleinte ismeretlen szót. Sőt nagyon tetszik az „ágostai hitvallású” szószereket is, bár nem tudom, mi az az „ágosta”. Azt viszont annál inkább, hogy *Luther Mártonról* lutheránusoknak is neveznek minket.

S hogy jó evangélikusnak lenni, Nyíregyházán például (majdnem) mindenki az. Ez már gyerekként büszkeséggel tölt el. Sokat mesélt édesanyám a gyönyörű, méltóságteljes evangélikus templomról, az iskoláról, a hittanórákról, a diakonisszák papírboltjáról. És megtudom, hogy katolikus anyai nagymamám reverzalist adott, mikor hozzámment evangélikus ügyész nagyapámhoz, hogy leendő gyermekei ne az ő vallását kapják majd. Így is lett, a *Márföldi* gyerekek alig pár naponan már az evangélikus vallás szerint részesültek a keresztség szentségében.

Miért kötődik felekezetéhez? Mert az a becsomagolt ajándék évről évre kijebb bomlott a csomagolópapírból, és apránként, fokozatosan meg-

ségformáló erejét. Átélni a templompad otthonosságát, megérezni az illatot, amely csak ott olyan, sehol másutt, az oltár, a kereszt, a gyertya, a virág, a nyitott Biblia, a meg-megszólaló orgona – benyomások, képek, hangok, fények és illatok: érzékszerveink elraktározzák, hogy itt van egy pont, ahol otthon vagy, lelki otthon és egyúttal Isten háza, ahol helyed van.

Hogyan tovább? Tegyük hozzá: az utamat nem én jelölöm ki, hanem Isten egyengeti. Én legfeljebb elkenyarádom, és időnként vargabetűket teszek, de egyszer elérkezem a teológiára, ahol szintén új fejezet kezdődik. Etika, dogmatika, Szentírás-magyarázat, egyháztörténelem, a legnagyobb teológiai tanítása, gyakorlati teológia, liturgia, egyházzene... Tovább erősödik a belső bizonyosság: evangélikus vagyok.

Emlékszem, amikor megismerkedtem Luther páratlan személyiségével, reformatori hangjával, teológiájának világos, logikus, következetes rendszerével, eredeti stílusával és humorával, azt gondoltam, igen, ez az, amit elfogadni, tanulni, továbbadni akarok. Nem rám erőltetett

hittételek, hanem bizonyosság abban, hogy Istent az evangélikus egyház tagjaként kereshetem, majdan szolgálhatom.

Jó az ilyen megerősödés, mert kevés dologban vagyunk biztosak életünk során. Amiben igen, abba pedig nagyon erősen kapaszkodunk, s amikor olyan idők jönnek, megtart.

Kitekintés? Az, hogy az ember evangélikus, nálam egész apróságokban is megnyilvánul. Például van egy szokásom: ha vidéken vagy külföldön járok, szeretem megkeresni az evangélikus templomot. Kíváncsi vagyok, milyen az épület, mekkora, milyen utcában áll, vagy udvarból nyílik-e. Lehet, hogy nem tudok bemenni, mert éppen zárva van, de nem baj. Kicsit olyan, mint amikor külföldön két magyar megőrül egymásnak, ha az anyanyelvén szólalhat meg.

Egyszer Amszterdamban töltöttem egy napot. Az Anna Frank-házba mentem, hosszú sort kellett végigállni, a múzeumban is időztünk – eltelt a nap nagy része, és mire ott végeztünk, már alig maradt idő egy rövid sétára a csatornák városában. Esély sem volt rá, hogy megkeressem az evangélikus templomot. Séta közben egyszer csak egy kanyarodó vilamos megállásra késztetett. Nem

akartam hinni a szememnek: felnézve megláttam az *Oude Lutherse Kerk* feliratot. Ki vezetett el ide? Gyorsan lefényképeztem, hogy legyen emlékem a nem tervezett városnézés ajándékáról.

Végül? Az evangélikus liturgia tisztasága, méltósága, szépsége az élet fordulópontjain akkor válik igazán fontossá, amikor magunk vagyunk az esemény alanyai. Ahogy attól, akit a legjobban szeretek, így búcsúztam, úgy azt is tudom, hogy egyszer az én utam végén is evangélikus lelkész fog megállni, hogy evangéliumot hirdessen és imádkozzon. Ennél nagyobb megnyugvás nem szükséges számomra. Addig pedig szeretném tenni a dolgomat, és nemcsak kérdőívben, hanem minden megnyilvánulásban evangélikusnak vallani magam.

Egyéb megjegyzés a KSH-nak. Tudom, a fentiek a legcsekélyebb mértékben sem érdeklik a statisztikai hivatalt. De ha egyszer mégis úgy döntenek, hogy a miértekre is kíváncsiak, és beiktatnak egy „38/a kérdést”, akkor azt a fentiekben én már tulajdonképpen meg is válaszoltam.

■ KÖHÁTI DÓRA

Elhunyt Schulek Ágoston

Rövid betegség után, 68 éves korában elhunyt *Schulek Ágoston*, a Magyar Atlétikai Szövetség (MASZ) korábbi elnöke, az Európai Atlétikai Szövetség (EAA) egykori alelnöke. A Vasas versenyzőjeként többszörös magyar bajnok és országos csúcstartó rúdugró volt, aki versenyzői pályafutásának befejezése után is, egészen haláláig a magyar és a nemzetközi atlétikát szolgálta.

Schulek Ágoston nyolcgyermekes családba született Kassán, dr. Schulek Tibor evangélikus lelkész és Majoross

Edit iparművész, rajztanár gyermekeként. A József Attila Gimnázium után a Testnevelési Főiskola tanári és atléta-szakadózói szakán végzett.

Előbb docensként, majd rektorhelyettesként felelt a jövő testnevelő tanáraiért, majd mesteredzőként a kétszeres Európa-bajnok *Szalma László* és a világbajnoki ezüstérmes *Bagyula István* edzőjeként segítette a magyar atlétikát. Később vezetőként dolgozott azért, hogy a sportág a régi fényében ragyogjon: 1991–2000 és 2008–2009 között volt a MASZ elnöke. Ugyaneb-

ben az időszakban a Magyar Olimpiai Bizottság alelnökeként felelt az egész magyar sportért, az EAA alelnökeként pedig egész Európa atlétikájáért.

Nyugdíjaként haláláig oktatta a jövő testnevelőit. Nemcsak a szakmára, hanem az általa helyesnek tartott életútra is nevelte tanítványait: egész életében hívő evangélikusként a Magyar Örökség és Európa Egyesület elnökeként a hazaszeretet, a hit, a tiszta, megalkuvás nélküli élet volt a jelszava.

► Forrás: MTI/Wikipedia

A bonyhádi gimnázium az evangélikus egyházi oktatás centrumában

Interjú Ónodi Szabolcs igazgatóval

► **Tolna Megyéért** kitüntetés adományozott szeptember 1-jén a Tolna Megyei Közgyűlés a bonyhádi Petőfi Sándor Evangélikus Gimnáziumnak. Ónodi Szabolcs igazgatót arról kérdeztem, mit jelent az intézmény életében ez az elismerés.

– Több dolog is eszembe jutott, amikor a díjat átvettem. Az egyik a meggyőződése, hogy nagyon sok tantestület becsülettel teszi a dolgát. De az ilyen jeles pillanatok ráébredészenek, hogy nagy társadalmi odafigyelés övezi a munkánkat, nem csupán belső ügye egy iskolának, hogy mi történik ott. A megyei önkormányzat az egész megye lakosságát képviselve ítélte intézményünknek ezt a díjat, igazolva, hogy érdemes tisztelességgel csinálni a dolgunkat, mert figyelnek. Ismerősök, barátok gratuláltak, mert szurkolnak nekünk.

A velük való beszélgetés után az volt az első gondolatom, hogy nagyon szerénynek kell lenni. Ezeket a szimpatizánsokat akkor tudhatjuk tartósan magunk körül, ha a földön maradunk. Ha elhisszük, hogy minden nap meghozza a maga kihívását. Tehát ha mi most leülünk, és azt mondjuk, hogy pihenünk meg, megérdemljük, hogy szusszanjunk, abban a pillanatban már lefelé megy ez a gimnázium. Odafigyelve kell tovább tennünk a dolgunkat, kellő alázattal és nagy hőfokon.

Hozzáteszem, ez az elismerés nagyon jókor jött. Hiszen a nyári szünet után a szeptemberi első napok mindig nyűgösek a diákok és a tanárok számára egyaránt, most azonban úgy érzem, többletenergiával startoltunk. A kollégáknak újszerű gondolataik vannak; most inkább az a dolog az iskolavezetésnek, hogy egy kicsit mérsékelje ezt a nagy hevületet, nehogy fizikálisan belefáradjon a társaság. Ahogy az olimpiai bajnokok az edzőteremben születnek, nem pedig az olimpiai bizottság előtt, úgy arról is meg vagyok győződve, hogy a tanárok a tanórán érnek be. Az összes többi tevékenységük erősíti, kiegészíti, de nem pótolja ezt.

– *Az evangélikus egyház 1992-ben lett ismét fenntartója a bonyhádi gimnáziumnak, vagyis a huszadik tanévet kezdték egyházi fenntartás alatt.*

– Akkor 2010-ig kellett ütemezni, hogy az egykori egyházi iskolákat milyen sorrendben adja vissza az állam. Amikor besorolták az oktatási intézményeket az evangélikus egyháznál, a tömbben élő evangélikusoknál próbálták ezt minél hamarabb elintéztetni. Mivel a kitelepítések miatt Bonyhádon szórványban él az evangélikusság, a helyi gimnáziumot nagyon az ütemezés végére sorolták. A helyi önkormányzatnál Krähling esperes úr – képviselő-testületi tagként – azt mondta, ha finanszírozási gondjai vannak a fenntartónak a gimnáziumot illetően, akkor ő kezdeményezi, hogy az egyház hamarabb vegye át a bonyhádi középiskolát, mint eredetileg tervezte. Az ötletet felkarolta Oroszki István polgármester úr is, és megértésre talált D. dr. Harmati Béla püspök úrnál is. Így a kérdés márciusban, a költségvetés tárgyalásakor napirendre került, és szeptemberben már egyházi iskolaként kezdtük a tanévet.

– *Mennyire volt könnyű ezt megvalósítani?*

– Csak úgy volt lehetséges, hogy a szándékok egybeestek: a szülők meg-

értették, és a tantestület mögé álltak. Ez üde kivétel volt, hisz az egész magyar oktatásban nagy többségben feszültségek, ellenérzések jelentkezése jellemezte az egyházi iskolává válást. Egyedi a bonyhádi gimnázium ebben a vonatkozásban.

Az érvényben lévő jogszabály szerint a szülők szabad iskolaválasztásához garantálni kell egy világi, önkormányzati képzési lehetőséget abban az esetben, ha egy településen egy iskolatípusból csak egy van, és azt egyházi fenntartás alá vonják. Nagy bölcsességgel a bonyhádi gimnázium sorsa úgy alakult, hogy az egyház és a helyi önkormányzat vezetői megállapodást kötöttek: ha az önkormányzat nem indít másik gimnáziumot, akkor a bonyhádi gyerekek felvételével kapcsolatos korábbi hagyományokat megőrzi a gimnáziumunk.

A jelenünk szempontjából lényeges volt az is, hogy 2000-ben alapító iskolaként vehettünk részt az Arany János tehetséggondozó programban. Megjegyzem: a huszonkét gimnázium közül egyedüli egyházi intézményként.

Mindezek révén – és mivel a szülők elégedettek voltak – folyamatos létszámnövekedésnek lehettünk tanúi: diákjaink száma közel egyharmaddal nőtt az utóbbi húsz évben. Ehhez kellett az is, hogy szigorítsuk a felvételi rendszerünket. A szülők úgy vélték, ha felvételi nélkül kerülnek be a gyerekek a gimnáziumba – holott ők kiválasztást szeretnének –, akkor inkább elviszik gyermeküket Szekszárdra vagy Pécsre.

– *Mi volt erre a megoldás?*

– A gimnázium tantestületének korábbi döntése volt, hogy legyen egy általános képzési osztályunk is, amelybe nem kell felvételizni. Aztán 1999-ben úgy határozott a tantestület, hogy felvételiztessünk minden osztályba. Inkább legyen kevesebb gyerekünk, de ne forduljon elő, hogy később vallanak kudarcot a diákok. A felvételiztetést rendkívül jó néven vették a szülők, mivel így erkölcsi kö-

tudtuk javítani az oktatás tárgyi feltételeit és környezetét, és el tudtuk kerülni az összezsúfoltságot.

A főépületünk eredetileg nyolcosztályos gimnáziumnak épült, aztán tizenkét osztályterem fogadta be a

diákokat, majd pedig az úgynevezett B épület átvételével tizenkilenc tantermesre bővült az intézmény. De gazdagodtunk a kollégiumban kialakított termekkel, illetve az atlétikai csarnok épületével is.

Amikor 1999-ben beadtam az igazgatói pályázatot, összeültünk nyolctíz vezető tanárral, és végigvettük, milyen rövid távú céljaink lehetnének, amelyek stabilizálnák gimnáziumunk helyzetét. A pedagógiai intézetek megszüntetésekor vállaltuk, hogy a tantestületünkben dolgozó négy szaktanácsadóra alapozva a bonyhádi gimnázium bázis lesz, és szakmai programokkal összefogjuk a megyei kollégákat. Ez máig jól működik, az általános és középiskolák igazgatói, tanárai közül szinte mindenkinek van személyes kapcsolata velünk.

Minden patinás, nagy múltú gimnáziumban – így a bonyhádiban is – az öregdiákok többségében garantáltak a tanulói utánpótlást, és ezért elkenyelmesedtünk. Rájöttünk, ha nem változtatunk ezen a magatartáson, akkor tovább fog csökkenni a gyereklétszám. Ezért személyesen megjelentünk az általános iskolákban – ezzel folyamatosan állunk most is.

előadók, rendhagyó órák, első vonalbeli művészek, kiállítások nagy érdeklődésre tarthatnak számot. Minden tavasszal szervezünk egy nagy konferenciát is előre megadott témában. Ezeknek nagyon jó a visszhangjuk megveszerte. Így egyre több szimpatizánsunk lett, akik értéknek tartják, hogy itt mindig történik valami.

Végig gondoltuk, ha a felvételi rendszerünkkel homogén összetételű osztályaink lesznek, közel azonos képességű gyerekekkel, akkor nyelünk akár fél évet is, mert nem kell plusz időt fordítani a felzárkóztatásra. Az önhibájukon kívül lemaradt gyerekeknek természetesen segítünk, hogy minél hamarabb utolérjék a többieket. Viszont nagy a kockázata, hogy akik repülőrajttal szereztek volna indulni a gimnáziumban, azokat vissza kell fogni. A homogén összetételű osztályokkal ez a kettőség megszűnt, mindjárt szeptember elején nagy lendülettel lehetett indulni. Ennek azért is jó üzenete volt, mert ezek a gyerekek az első hetekben még visszajárnak az általános iskolájukba, és sztorikat mesélnek, nem csalódásokról számolnak be. Így iskolánknak a legjobb propagálói maguk a diákok lettek, hiszen eredményesek voltak és boldogok.

– *Mindezek megvalósításához megfelelő tanári gárda is szükséges.*

– Az utóbbi években beérő tanári teljesítmények révén országos hírű eredményeket mondhatunk magunkénak. Több kollégánk a saját szakmájában az országos elithez tartozik, ők a zászlóvivőink, személyük garantálja a minőséget. Főlis-mertük, hogy ha minden kolléga munkaközösségbe integrálódik, akkor házon és munkaközösségen belül jól meg lehet szervezni a munkamegosztást. Vagyis nem nyomja agyon egy-egy ambiciózus kolléga magánéletét, ha egész éves versenyeztetési rendszerben menedzseljük a gyerekeket, mert megoszlanak a feladatok. Így kialakult egy tömeges versenyeztetési lehetőség a bony-

akkor ezeket a száznyolcvan tanítási napon kívüli időszakban se kelljen bezárni. Itt nincs külön egyházi és oktatási feladat, itt egy egyház van, amelynek létesítményei vannak, amelyek rendelkezésre állnak. Így az ország különböző részéről számos egyházi személy megfordult már gimnáziumunkban. Egyre több gyülekezet szervezi ide a programját, hosszú hétvégi csendesnapokként. Nagy örömmel hallottam a napokban vezető püspöküinktől, hogy a bonyhádi gimnáziumot az egyházi oktatás centrumaként jelölte meg, ahol mindig lehet nagy rendezvényeket szervezni, ahol olyan vendéglátás van, hogy visszavágyanak az emberek.

Vagyis a minőségi tanórai teljesítményen túl olyan nyüzsgő élet is jellemzi a bonyhádi gimnáziumot, amelynek első számú „javadalma-zottjai” a saját diákjaink – mert nagyon sokféle emberrel találkozunk, sokféle hatás éri őket, és ez mind az épülésüket szolgálja. Ezért eljutottunk egy olyan kegyelmi állapotba, hogy sokkal nagyobb lelki-furdalást élünk meg a felvételin amiatt, hogy kiváló képességű gyerekeket nem tudunk fölvenni – nincs több hely tudniillik –, mintsem az lenne a problémánk, hogy a következő évben a csökkenő gyereklétszám a feltételeink, lehetőségeink milyen szűkülését hozza magával...

– *Az evangélikus jelleg milyen kötelezettségeket ró a gyerekekre, illetve Ön mennyire látja ennek fontosságát és hatását?*

– Húsz év után talán kikristályosodtak azok a területek, amelyeken össze lehet hasonlítani egy evangélikus egyházi iskolát egy korábbi állapottal. Azt gondolom, ez néhány pontban jól össze is foglalható. Talán a legfontosabb, hogy egyházi iskola nem lehet középszerű, mert abban a pillanatban elnéptelenedik. Egyházi iskolában csak minőségi oktatás lehetséges, hiszen kevés egyházi iskola van, és a szabad iskolaválasztásnál a szülő a gyerekének a boldogulását keresi elsősorban.

Fontosnak tartom, hogy állandó és jól artikulálható keresztyén értékrendet közvetítsünk. Ezzel a szülők azonosulni tudnak, elfogadják, és a sajátjuknak tekintik. A történelmi egyházak azért tudtak talpon maradni évszázadokon keresztül, mert ez az értékrend kialakult, és a legváltozatosabb történelmi környezetben is megmaradt.

Nagyon fontos, hogy ha nincs szeretetteljes környezet, nem igazán tud kibontakozni a tizenkét és húsz év közötti korosztály. Nálunk rengeteg a mosolygós gyerek, nem jönnek a szülők tanácsalanel, hogy mit tegyenek a csemetéjükkel. Úgy is mondhatnám, hogy gyerekközpontúbbnak kell lenni egy egyházi iskolának, mint egy „hivatalos”, „szolgáltató” iskolának. És nagyon fontos az iskolalelkész jelenléte.

Nagyon markánsan megfogalmazza az evangélikus egyház közvetlen vezetése – amit mi a hétköznapi életünkben is megtapasztalunk –, hogy egy ilyen iskola missziót tölt be. A misszió pedig ebben a vonatkozásban úgy fogalmazható meg, hogy pozitív benyomások érjék a gyerekeket az egyházat illetően, de semmiképpen ne hittérítő tevékenység folyjék. Viszont az igényes hitoktatás lehetőséget kínál arra, hogy megismerjenek egy olyan világképet is, amely – ha hittelesen közvetítjük – sok gyerek számára vonzóvá válik.

■ MÁTÉ RÉKA

A SZERZŐ FELVÉTELE

telessége volt a tantestületnek, hogy a felvételt nyert fiataloknak ne engedje el a kezét.

Így jutottunk el odáig, hogy hat-száz fölé emelkedett a tanulói létszám, 4,15 körülire emelkedett az iskolai tanulmányi átlag, és minden második gyerekünk kollégista lett. A normatív alapú támogatásnál a diákok ezzel olyan plusz erőt hoztak a rendszerbe, amellyel látványosan

A kollégáink sokkal nagyobb empátiával fordulnak szeptemberben ezek felé a kisiskolákból érkező gyerekek felé, mert megértik a szorongásaikat.

Rájöttünk, hogy ha egy iskola beiskolázási kampánya lerövidül közvetlenül a jelentkezési határidő előtti egy-két hétre, akkor teljesen esetleges, hogy meg tudunk-e szólítani szülőket. Ezért egész évben szervezünk tanórán kívüli programokat: a jeles

hádi gimnáziumban: míg korábban egy-két tantárgyban versenyeztettük, most hat-nyolcban. Az egyre hangsúlyosabb diáksikerek vizsik gimnáziumunk jó hírét megyén kívül is.

– *A bonyhádi gimnázium kollégiuma nyáron sem áll üresen. Ezt hogy oldották meg?*

– A nagy álmunk az volt, hogy ha van egy háromszáz fős kollégiumunk és egy hatszáz fős konyhánk,

A protestantizmus nehéz évtizedei

► **Dr. Incze Gábor Keresztyén egyháztörténet** című kiadványában (megjelent Budapesten 1938-ban) a protestantizmus nehéz évtizedeiről ír. Rövid áttekintést ad arról, hogy az evangélikus *Thököly Imre*, majd pedig a római katolikus *II. Rákóczi Ferenc* rövid szabadságharca alatt egy kevés ideig úgy tűnt, a reformáció felekezetei is ki tudják vívni szabadságukat...

A nemzeti szabadságharc leverésével, amikor a nagymajtényi síkon 1711-ben „letörött a zászló”, a protestantizmusra is nagyon sötét hetven esztendő következett. Az alattomos üldözésnek számos formáját ismerhetjük meg Incze Gábor kiadványából.

Először megtiltották, hogy az egyházi sérelmekkel az országgyűlésen elő lehessen állni, ezzel úgy tüntették fel az ország előtt, mintha minden rendben volna a protestánsok vallásgyakorlásával. A mindennapok azonban ezt sokféleképpen cáfolták meg. Csupán néhány tényt sorolunk fel ennek igazolására.

Nem vették jó néven, hogy a protestáns diákok külföldi főiskolákon tanulnak. Ezért különféle módokon meg is akadályozták, hogy kijussanak külföni intézetekbe.

Katonai szolgáltatukat bármilyen hűséggel teljesítették is a protestáns katonák, magasabb rangot csak úgy érthettek el, ha előbb áttértek a római katolikus vallásra. Városokban és vármegyékben csak akkor lehettek tisztviselők, ha hivatalos esküt tettek Szűz Máriára és a szentekre is.

A céheket arra kényszerítették, hogy akkor is részt vegyenek a római katolikus körmeneteken, ha egyetlen katolikus sincs közöttük. Debrecenben a református hatóságnak római katolikus templomot kellett építenie az ott élő egy-két katolikus ember számára.

A körmenetek alatt a protestáns harangoknak is meg kellett szólalniuk.

Mindezek mellett az időszak leg-szomorúbb erőszakos, bűnös cselekedeteit a gyermekekkel kapcsolatosan követték el. Elszakították anyjuktól, apjuktól, és zárdákban nevelték fel

őket úgy, hogy ne csak a szüleik válását gyűlöljék meg, hanem a szülőiket is. Micsoda embertelenség áldozatai lettek a protestáns családok! Ma már igen kevesen tudnak erről a családi életbe való durva beavatkozásról.

További megtorlásokat jelentett az is, hogy a romladozó templomokat, templomi kerítéseket, tornyokat nem volt szabad megjavítani. (Eltulajdonítottak sok templomot és iskolát, hogy minél kisebb lehetőségük legyen a protestáns gyermekeknek és felnőtteknek protestáns hitben nevelkedni.)

Mindezek ellenére a protestantizmus e nehéz évtizedei alatt is nagyon sokan maradtak hűségesek hitükhöz. A legnagyobb hitű magyar protestáns családokon nem fogott sem a csábítás, sem a háttérbe szorítás, mely megakadályozta érvényesülésüket. Hűségesek voltak az imádkozásban, és rendíthetetlen szorgalommal tanultak, hogy átvészeljék ezeket a nehéz évtizedeket. Isten megőrző kegyelme megerősítette őket hitükben.

Ha keressük a választ, hogy mi volt e szomorú korszak legfőbb tanulsága, akkor megállapíthatjuk: az egyház megrostálódott ugyan, de az igazi érték megmaradt.

A ma élő protestánsok előtt sem ismeretlenek ezek a problémák... Akiik végigéltük az elmúlt rendszerek válásüldözéseit, tudjuk, hogy kemény próbát jelentett megmaradni Isten egyházában. Bár úgynevezett szabad vallásgyakorlást hirdettek, mégis sokakat semmisítettek meg, vagy szorították háttérbe bátor hitvallásukért.

Isten hűséges népe e viharos évtizedekben is helytállt. Az ő igéjét nem tudták elhallgattatni. Sokan áldozatok árán is kerestük Isten igéjét

nek lelki áldásait, hitünk erősítését. Templomainkat nem tudták kiüresíteni, sőt nagyon sokan a templomi lelki közösségekben erősödtek meg lelkileg.

Az ébredési mozgalmak harcosai bátor elszántsággal hirdették Isten hatalmát, bűnbocsátó szeretetét és kegyelmét. Isten a legádázabb politikai harcok közepette is megőrizte a benne bízókat. Hálát adhatunk a mi megtartó Istenünknek, hogy az egyházakat semmiféle erőszak sem tudta megsemmisíteni.

Mindezek tudatában mégis felvetődik a kérdés, hogy ma, amikor szabadon gyakorolhatjuk vallásunkat, miért fordulnak el oly sokan egyházuktól. Pedig félelem nélkül gyakorolhatnák hitvalló életüket. A felelet egyszerű és világos. Népünk elfordult megtartó egy igaz Istenétől, és sokan a világi életben keresik boldogságukat – eredménytelenül. Közben a jövőt reménytelennek látják, s élnek a máának, nem törődve üdvösségükkel, az örök élet reménységével.

A reformáció hónapjában gondoljuk végig életünket, vizsgáljuk meg, milyen messzire jutottunk a mi megváltó Krisztusunktól. Döbbenjünk rá, hogy újra szükségünk van reformációra, lelki megújulásra. Nemzeti méreteken és egyéni életünkben is.

Kinek-kinek magának kell ráeszmélni arra, milyen távolra került Istentől, egyházától. Az a remény éltessen bennünket, hogy van még megoldás, a kegyelmi idő még nem járt le! Gondoljuk végig jelenlegi életünket, és térjünk vissza a minket mindenkor szeretettel váró mennyei Atyánkhoz, az ő mindenkor hűséges egyházához, a templomi közösségekhez!

Az megváltásunk záloga, ha hittel elfogadjuk a Jézus Krisztusban felkínált megváltó kegyelmet, megbocsátó szeretetet.

Énekeljük teljes szívvel: „Térj magadhoz, drága Sion, / Van még néked Istened, / Ki Atyádként felkaroljon, / S szívét ossza meg veled!” (ÉÉ 263)

■ SZENCZI LÁSZLÓ

Isten küldetésében – változatos szolgálatokban

► **D. Szebik Imre nyugalmazott püspök elmúlt tíz évben végzett szolgálatának tükrét veheti kézbe az olvasó az Isten küldetésében címmel a nyár végén megjelent, válogatott írásokat tartalmazó kötetben. Már a címválasztás is sokat mondhat mindenkinke magáról a szerzőről, de a szolgálatról vallott felfogásáról is, hiszen az Isten küldetése (missio Dei) az egyház létezésének és minden tevékenységének az alapja a kezdetektől fogva az elmúlt kétezer évben.**

Az igehirdetések, nyomtatásban megjelent írások és előadások gyűjteménye ennek az Istentől kapott nagy feladatnak és küldetésnek egy apró darabjaként állhat előttünk egy változatos pályaszakaszt bemutató személyes tanúságtételként.

2000-ben, D. Szebik Imre püspöki szolgálatának tizedik évében *Tanúságtétel* címmel született meg e könyv „idősebb testvére”. Azóta eltelt egy újabb évtized, amelynek írásából hallatlanul sokszínű pályakép tárul elénk: kerületi püspöki és elnök-püs-

pöki szolgálata, a Magyar Bibliatársulatnak és a Magyarországi Egyházak Ökumenikus Tanácsának elnöké-ként végzett munkája vagy éppen folytatódó egyházépítő tevékenysége, a gyülekezetimunkatárs-képzés lelkes támogatása már nyugalmazott püspökként, de fáradhatatlanul.

A gyűjtemény ugyanakkor az egész evangélikus egyház jelenének és közelmúltjának sajátos lenyomatát is adja, hiszen ugyanúgy helyet kap benne *Ordass* püspök emlékezete, a német vagy szlovák testvéri kapcsolatok keresése, mint az egyházi szolgálat gyarapodása iskoláinkon keresztül, az ökumené aktuális kérdései és az evangélikus világmagyarságot összefogásra szólító kezdeményezés vagy éppen az egy-egy évre vonatkozó püspöki áttekintések és a régmúltva visszatekintő egyháztörténeti emlékezések.

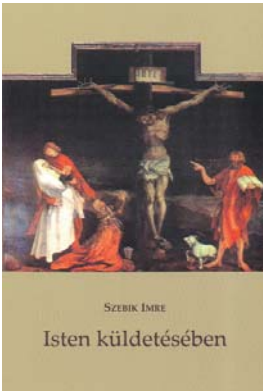
A kötet azonban nemcsak attól érdekes, hogy magunkról is olvashatunk benne D. Szebik Imre szemüvegén át

– hanem éppen a reá, személyére és szolgálatára jellemző hanghordozás miatt is. Aki valaha hallotta prédikálni, az igehirdetéseit olvasva szinte hallja őt; aki hallotta már előadni, annak reá jellemző lelki-sége és lelkipásztori megközelítése tűnik azonnal ismerősnek; aki pedig figyelemmel kísérte ország-világ és egyház dolgait az elmúlt évtizedben, annak különösen is érdekes lehet, hogy miként is élte és válaszolta ezt meg egyházunk egyik vezetője.

„Csak a szeretet szava ér az égbe, a láрма sohasem” – idézi az ókori *Senecát* az *Evangelikus Életnek* adott 2006-os interjújában. S az olvasó azt is észreveheti, hogy ebben a szellemben bocsátotta útjára az *Isten küldetésében* című kötetet is.

■ DR. KORÁNYI ANDRÁS

Szebik Imre: Isten küldetésében. Luther Kiadó, Budapest, 2011. Ára 1790 forint.

Anya kórházba került

Hiába minden elővigyázatosság, az óvatosság és a tudatos, egészséges életmód, bizonyos kor felett az ember néha egy kis „karbantartásra”, „felújításra” szorul.

A műtét kellemetlensége és az utána való lábadozás nehézségei nemcsak aggodalmat keltenek, hanem megerhelést is jelentenek a környezetnek, hiszen felborul a család rendes, nehezen „összelogisztikázott” élete. Felcserélődnek a szerepek, új feladatok és terhek rakódnak az otthon maradókra, de mindenekelőtt a gyermekre, akinek alkalmazkodnia kell a szokatlan helyzethez. Ahhoz például, hogy átalakul az este, más időpontra tevődik a vacsora, a fürdés és a lefekvés szertartása, illetve a mese és a közös imádkozás is.

Az evéssel nem volt gond, lezajlott a fürdés is, és a – szokásosnál talán egy kicsit hosszabb és érdekesebb – mese is kifejtette jótékony hatását, oldotta a már-már borús hangulatot. Ám a közös imádkozás igénye – még az apát is meglepve – úgy tűnt, a vártnál mélyebben beleivódott a gyermeki lélekbe.

„Szeretném, ha anya is itt lenne” – mondta már-már sírásra görbülő szájjal a lánya.

„Hiszen tudod, hogy kórházban van, és most ezért nem lehet itt velünk” – hangzott a racionális, ám – mint az várható volt – semmit nem érő válasz. „Legalább imádkozunk együtt vele!”

A makacsságra és értetlenségre igazából nincs jó válasz, ami ebben az esetben is megmutatkozott: sem hatalmi szó, sem szelíd beszéd, sem pedig a simogató vigasztalás nem ért

semmit. Ám ekkor különös ötlettel állt elő a csepp ember: „Hívjuk fel telefonon anyát!”

Este igazából nem ildomos egy kórházi kórterem csendjét és nyugalmát mobiltelefon-csörgéssel megzavarni, meg aztán lehet, hogy anya is lepihent már, de mert nem nagyon látszott más kiút, az apa ráállt, s rutinos mozdulattal billentyűzte a sokszor hívott számot. Már a második csöngés után fojtott „halló, tessék” hallatszott, majd a rövid helyzetismer-tetés után az anya egy picit türelmet kért, hogy kimehessen a kórteremből.

Aznap egy különös polifóniával megszólaló imádság is felszállt a mindenség Úrához. Egy édesanya – a másnapi, nehéz műtétre várakozás izgalmával – egy kórház félhomályos, szürke szegletében mondta, míg a barátságos gyermekszoba biztonságos melegében három szolamban is megszólalt az Úrtól tanult imádság: egy gyermek, egy apa és egy – kihangosított, színes, világító kijelzőjű – mobiltelefon hangján.

■ GYARMATI GÁBOR

HETI ÚTRAVALÓ

„Krisztus Jézus megtörte a halál erejét, és az evangélium által világosságra hozta az elmúlhatatlan életet.” (2Tim 1,10)

Szentháromság ünnepe után a 16. héten az *Útmutató* reggeli és heti igéinek kulcsszava az örök élet. Életünk el van rejtve Krisztusban (lásd Kol 3,3–4), ő a benne hívők s reménykedők élete, szentsége és igazsága. „Szomjúhozik lelkem az élő Isten után.” (GyLK 704) „Ahogyan az Atya feltámasztja és megeleveníti a halottakat, úgy a Fiú is megeleveníti azokat, akiket akar.” (Jn 5,21; LK) Három halott feltámasztásáról szólnak az evangéliumok, ám ők ismét elhunytak, de Lázár feltámasztásakor elhangzott az Úr Jézus leghatalmasabb önkijelentése: *„Én vagyok a feltámadás és az élet, aki hisz énbennem, ha meghal is, él; és aki él, és hisz énbennem, az nem hal meg soha. Hiszed-e ezt?”* (Jn 11,25–26,27) El tudod-e mondani „fejből” s szívből Márta válaszát? Pál heti igéink szerint felelt, nem szégyellte a róla szóló bizonyágtételt, s szenvedett az evangéliumért! Isten szabadítja és igazítja meg, hívja el mindenkor az ő gyermekeit *„szent hívással, nem a mi cselekedeteink alapján, hanem saját végzése és kegyelme szerint, amelyet még az idők kezdete előtt Krisztus Jézusban adott nekünk.”* (2Tim 1,9) És akiket így szolgálív tett, azokkal ő együtt kívánja tölteni az örökkévalóságot: *„Mert a bűn zsoldja a halál, az Isten kegyelmi ajándéka pedig az örök élet Krisztus Jézusban, a mi Urunkban.”* (Róm 6,23) Aki nek Jézus az Ura, az – Pállal együtt – kész mártíromságot is vállalni, ha ez az Úr akarata. *„Hiszen én nemcsak megkötöztetni, hanem meghalni is kész vagyok Jeruzsálemben az Úr Jézus nevéért.”* (ApCsel 21,13) Jézus e halk parancsszavával támasztotta fel Jairus leányát: *„Talitha kúmi!”*, ennek jelentése: *„Leányka, neked mondom, ébredj fel!”* (Mk 5,41) Hétre emelkedett az élők száma a zsinagógai előljáró házában, aki nem félt, csak hitt. Mivel a fogságban lévő Pál egész életének tartalma egyedül Krisztus (lásd Gal 2,20), ezért a halálban is az élet Fejedelmében marad elrejtve. *„Mert nekem az élet Krisztus, és a meghalás nyereség!”* (Fil 1,21) Elfogásakor Jézus nem a saját, hanem tanítványainak az életét menti: *„Megmondtam nektek, hogy én vagyok: ha tehát engem kerestek, engedjétek ezeket elmenni! (...)* Azok közül, akiket nekem adtál, nem hagytam elveszni senkit.” (Jn 18,8,9) És Jézus megdicsőülésekor Isten „sekina” dicsősége jelent meg a felhőben, miként a pusztai vándorlás során (lásd 2Móz 40,38), s dicsőségének fénye ragyogott fel Jézus arcán: *„Ez az én szeretett Fiam, reá hallgassatok!”* (Mk 9,7) A szemtanú János erről vallott: *„...láttuk az ő dicsőségét, mint az Atya egyszülöttjének dicsőségét, telve kegyellemmel és igazsággal.”* (Jn 1,14) Luther szerint: *„Nekünk oly igazságunk van, amely a hittel Krisztuson csüng a mennyben; aki eljöveteleivel egykor a testünket, életünket elváltoztatja, hogy egészen új, tiszta, szent és az ő dicsőséges testéhez hasonló legyen.”* Ezért: *„Az élet nekem Krisztus, / A halál nyereség. / Ez az én reménységem: / Kezdeté lesz a vég.”* (ÉÉ 504,1)

■ GARAI ANDRÁS

NAPPOS OLDAL

Szerkesztette: BODA ZSUZSA

Vörös vércse

Egyike a legnagyobb hazai ragadozó madaraknak, az Alföldön és a Dunántúlon egyaránt megfigyelhetitek. A fasorokkal, kis erdőfoltokkal tarkált nyílt mezőket, legelőket kedveli, de megtelepszik a városokban is. Budapesten például egybek mellett a Parlament és az Iparművészeti Múzeum padlásterén költenek vörös vércsék.

A többi sólyomféléhez hasonlóan nem építenek fészket, hanem a mezőkön elhagyott varjú- és szarkafészkekben, a városokban a padlások zugaiban nevelik fiókáikat. Elfoglalják a számukra kihelyezett költőládákat is.

Vonuló madár, Európa déli felén és Észak-Afrikában tel, de különösen enyhébb teleken sokan itthon maradnak. A telelők is nagyon korán, február végén, március elején érkeznek haza. Ettől kezdve lehet hallani éles „ki-ki-ki-ki” kiáltásukat. Ha jó fületek van, és meghalljátok, és mondjuk a Parlament közelében a magasba tekintetek, ott láthatjátok a keringő, hegyes szárnyú madarakat.

A párok évente csak egyszer, az időjárás alakulásától függően áprilisban vagy májusban kezdik a költést. Előtte egyre gyakrabban ülnek az el-

MESÉLNEK AZ ÁLLATOK

sáskákat fognak. Gyakran egy helyben lebegve, szítálva figyelik a legelőt maguk alatt. Ha aztán a pocok előbújik a föld alól, szárnyukat összekapva lecsapnak rá. A városi vércsék a zöldterületeket keresik, de például többször láttam, amint a Szépművészeti Múzeum padlásterén költő pár az állatkerti Pálmaház felett szítált, és amikor egy fali gyík átszaladt a sétaúton, villámgyorsan felkapta.

A fiatalok jellegzetes síró hangon kérik az eleséget, amelyet később már maguk tépnek szét. Egy hónapos korukig maradnak a fészkekben, illetve a padláson, ekkor kirepülnek, de

RAJZ: BUDAI TIBOR

foglalt fészkek szélén, vagy repülnek, bújnak be a padlásra, hogy aztán egy szép napon a tojó megkezdje az űthat, sárgásfehér alapon rozsdásan foltozott tojás lerakását. Egyedül kotlik, párja csak rövid időre váltja.

A fehér pihés fiókák huszonnyolc-harminc nap alatt kelnek ki. Anyjuk eleinte rajtuk marad, melengeti őket, a táplálékot a hím hordja. A hozott egérből vagy pocokból a tojó apró darabkákat tép, és egyenként eteti meg a kicsinyeket. Később már mindkét szülő vadászik: rágcslókat, gyíkokat,

szüleik egy ideig még etetik őket. Amikor aztán már vadászni tudnak, és teljesen önállóak, felbomlik a család, a fiatalok elszélednek, mindenki a maga útját járja.

■ SCHMIDT EGON

Kérdések

1. Vajon békát is fog a vörös vércse?
2. Hány évig él egy vörös vércse?
3. Hány pár költ Magyarországon?

Válaszok: 1. igen, de csak ritkán; 2. hét-tíz évig; 3. nagyjából 1000 pár.

Kedves Gyerekek!

GYERMEKVÁR

► Mostani hatrészes sorozatunkban olyan bibliai történeteket idézünk fel, amelyekben az angyal(ok)nak fontos szerepük van. Minden részhez tartozik egy rejtvény is. A sorozat végén a helyes megoldásokat összegyűjtve küldjétek be szerkesztőségünk címére (Evangelikus Élet szerkesztősége, 1085 Budapest, Üllői út 24.). A borítékra írjátok rá: Gyermekvár.

3.

A Jeruzsálemet elfoglaló babilóniai király, Nebukadneccar sok zsidó fiát is fogolyként az országába hurcolt. Így került a palotájába Dániel és három társa. A főudvarmester mindegyiknek új nevet adott. Így lett Dániel társaiból Sadrak, Mésak és Abédnegó.

Ők mind a négyen a fogságban is az Úr törvényei szerint éltek, és nem a babilóniai pogány istenekhez imádkoztak, hanem Istent követték.

Egy nap a király egy aranszobrot készíttetett. Megparancsolta, hogy amikor megszólalnak a hangszerek, mindenki boruljon le a bálvány előtt, és ahhoz imádkozzon. Aki megszegi a parancsot, azt büntetésül a tüzes kemencébe vetik.

Sadrak, Mésak és Abédnegó még ekkor sem akart pogány isten előtt hódolni. Amikor megtudták ezt a kál-deus férfiak, azonnal árulkodtak a ki-

rállynak. A király olyan mérges lett, hogy azonnal maga elé rendelte a három ifjút. Így szólt hozzájuk:

– Igaz-e, hogy nem tisztelitek isteneimet, és nem hódoltok az aranszobor előtt, amelyet csináltattam?! Ha most meghalljátok a kürt, síp, citera és a többi hangszer hangját, ké-szek vagytok-e leborulni a szobor előtt? Mert ha nem, azon nyomban a tüzes kemencében találjátok magatokat! És van-e olyan Isten, aki onnan ki tud titeket szabadítani?

Sadrak, Mésak és Abédnegó így válaszolt neki:

– Van nekünk Istenünk, akit mi tisztelünk, és hozzá imádkozunk. Ő még a tüzes kemencéből és a te kezéből is ki tud minket szabadítani. De ha nem tenné is, mi akkor sem fogjuk a te isteneidet tisztelni, azok előtt hódolni!

A királyt ekkor nagyon nagy harag töltötte el. Megparancsolta, hogy a kemencét hétszerte jobban fűtsék be, a fiatalemberket pedig kötézzék meg, majd dobják a kemencébe.

A hadsereg legizmosabb vitézei hajtották végre a parancsot. Olyan

erősen égett a kemencében a tűz, hogy a katonák meg is haltak a kicsapódó lángoktól, ahogy a három fiút odavitték.

A király meg akart bizonyosodni arról, hogy a lázadó ifjak tényleg nem élik túl a büntetést. Odament hát a kemencéhez, és benézett. Megdöbbsent attól, amit bent látott! A három megkötözött zsidó ifjú szabadon sétált anélkül, hogy bármi bajuk esett volna. Sőt egy negyedik alakot is látott, aki úgy nézett ki, mint egy isten.

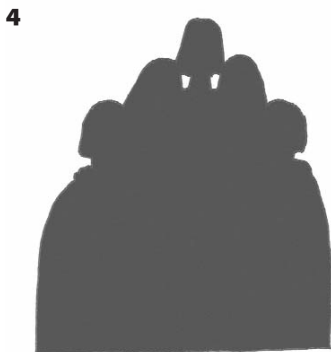
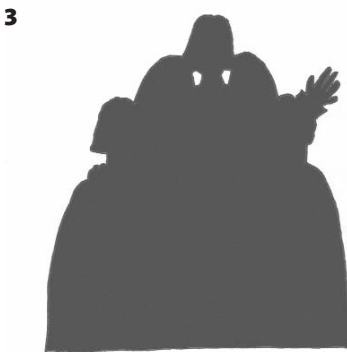
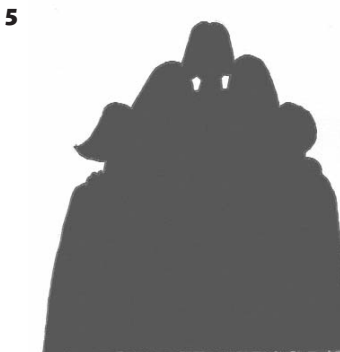
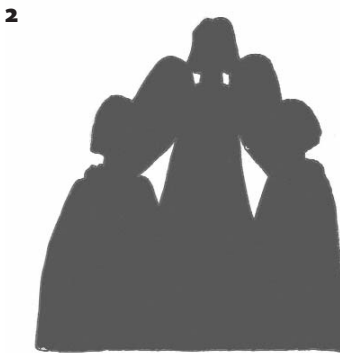
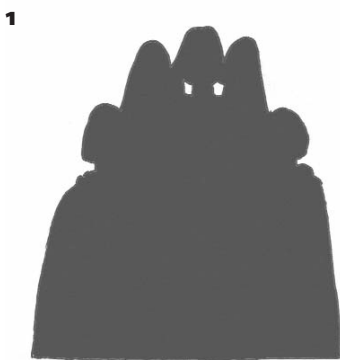
Hát persze, mert egy angyal volt a kemencében! Az Úr küldte őt oda, hogy vigyázzon Sadrakra, Mésakra és Abédnegóra, akik még a halált is váltalták, de hozzá akkor is hűségesek maradtak.

A király akkor megparancsolta a három fiatalembernek, hogy jöjjenek ki a kemencéből. Azoknak még a hajuk szála sem görbült! Ekkor a babilóniai uralkodó így szólt:

– Áldott legyen Sadrak, Mésak és Abédnegó Istene, mert elküldte angyalát, és kiszabadította szolgálait, akik benne bíztak. Még a király parancsát is megszegték, és kockára tették az életüket, de a maguk Isténén kívül nem imádkáltak semmi más istent. Megparancsolom hát, hogy a birodalmamban mindenki az Urat kövesse, csak hozzá imádkozzon! Aki nem így tesz, arra halál vár! Mert nincs más isten, aki így meg tud szabadítani!

A három ifjút pedig továbbra is az udvarában tartotta.

Melyik a kemencében lévő alakok árnyéka?

RAJZ: JENES KATALIN

Vörösiszap után – kárenyhítve

Egy esztendő elteltével a kolontári és devecseri evangélikus bajbajutottak támogatásáról...

Egy évvel ezelőtt történt Veszprém megyében, Kolontár közelében a szörnyű katasztrófa, amely megrázta egész Magyarországot. Sokan kérdezték az iszapömlés után: mit lehet itt tenni? A válasz egyszerű: segíteni. Somlószlói lelkész koromban öt esztendőn keresztül a zagydtározó mellett vezetett az utam a csékúti (padragkúti) evangélikus templomba, ahol bányászcsaládoknak hirdetem Isten ígétjét. A kazetták mellett elhaladva a látvány mindig döbbenetes és ijesztő volt. Ott volt bennem annak idején is a kérdés: mi lesz, ha ezzel egyszer baj történik?

■ POLGÁRDI SÁNDOR

Amikor a katasztrófa történt, a *Reformáció és nyilvánosság* című kiállítás szervezésén dolgoztam. Azon a hétfőn, október 4-én Karakószörcsökről negyed kettő után mentem át gépkocsival Veszprém városába. Óriási tumultussal találtam szembe magamat a nyolcas főúton, Devecsernél. Nem tudtam, miért áll a forgalom. Viszont a vasút mellett lehetett látni a vörösiszapot, ahogy ellepi a kisváros külső részét, s a rádiót hallgatva értesültem az eseményekről.

A Példabeszédek könyvében olvassuk: „Mindig szeret a barát, de testvérré a nyomorúságban válik.” (17,17) Az ige üzenete s a tenni akarás szándéka találkozott hazánkban, határon innen és túl: a bajban sokan igyekeztek segítő kezet nyújtani.

Ahogy az országban több helyütt, úgy a Veszprémi Egyházmegyeben is gyűjtés kezdődött, illetve evangélikus egyházunk is felhívást tett közzé ennek érdekében. Érdeklődtek az ausztriai evangélikusok, Otto Mezmer lelkész révén, mit tehetnek, Genfből pedig felajánlotta segítségét a világ evangélikusságát összefogó Lutheránus Világszövetség (LVSZ). Ugyanígy járt el testvéregyházunk, a Bajor Evangélikus Egyház is.

Volt olyan lelkész az Alföldről – Szarvasról –, aki ezerhatszáz adag ebédet kínált fel. Az ajkai evangélikus lelkész, illetve családja és az egész gyülekezet széles körű segítséget nyújtott. Követítették az olaszországi valdensek hétmillió forintos támogatását, élelmiszercsomagok, eszközök szétosztásában vettek részt a Magyar Ökumenikus Segélyszervezet munkatársaival. Budapestről is jöttek tűzoltók, ők megkapták a kertai evangélikus parókiát. Mindenki megmozdult. Összefogva testvér a testvért, ember az embert segítette.

A somlószlói gyülekezet történetéből tudjuk, hogy – tekintettel a faluban élő evangélikus többségre – a lutheránusok mindig nagy iskolát tartottak fön; 1860-ban épült a második iskolaterem az utca felől. Egykor így jellemezték az intézményt: „Az akkori iskolák közül egy sem volt különb a vidéken.” *Fehérvári Károly* történelemtanártól, a falu szülöttjétől hallottam, hogy a megyében itt vezették be először a nyolcosztályos iskolát. Neves tanítók és tanárok dolgoztak itt. A korábbi önkormányzatok sok küzdelmet folytattak a falusi iskola megmentéséért, felújításáért. De megfelelő pályázati lehetőség híján a somlószlói renoválás nem valósul-

hatott meg. Ráadásul működési nehézségekre hivatkozva az intézmény 2006 után bezárt. Megszokott történet ez, sajnos.

A katasztrófa utáni héten szerepelt a hírekben, hogy devecseri diákok népesítették be az egykoron működő iskola épületét. Sajnálunk, hogy a korszerűsítés vagy a tornateremprogram ebben a faluban nem valósulhatott meg, pedig a támogatás nem lett volna hiábavaló, ám akkor mégsem erre gondoltunk, hanem arra: „Lám, egy falu négy éve bezárt iskolája nyitotta kapuit.” Ebben is ott volt a tenni akarás segítő szándéka.

Most, a szüret idején is gondolhatunk arra, hogy a boráról híres táj gyönyörű, a környezet megragadó, a levegő tiszta, s az ott élők szorgalmas és kedves emberek. A régi iskola, amely egy évvel ezelőtt befogadta a devecseri diákokat, talán megújul, köszönhetően a segítségnyújtásnak...

A katasztrófa óta ismertté vált a szomorú statisztika. Egymillió köbméter vörösiszap lepte el Kolontárt, Devecsert, és érintette Somlószásr-hely községet. Ami egy élet munkájaként – vagy épp nemzedékek összefogásaként – épült fel, azt röpke fél óra tönkretette. Tíz halott, óriási erőfeszítésekkel zajlott takarítás és újjáépítés...

A gyűjtést követően a Magyarországi Evangélikus Egyház feltérképezte a kárt szenvedettek között az evan-

gélusokat. Az egyház által megbízott *Csorba Gábor*, az országos iroda gazdasági osztályának vezetője, *Nagy Eörs* egyházmegyei másodfelügyelő, *Vajda István* ajkai lelkész és e sorok írója – az egyházmegye esperese – két alkalommal találkozott evangélikus családokkal. Megismertük a helyzetüket, és ellátogattunk azokra a településekre, ahol korábban éltek, illetve ma élnek.

Ez év júniusának elején a Nyugati (Dunántúli) Egyházkerület Püspöki Hivatalában közös egyeztetésre került sor a támogatások elosztása ügyében. A Veszprémi Egyházmegye presbitériuma úgy látta jónak, ha az országos egyház, illetve az egyházmegye által összegyűjtött adományok szétosztásáról közösen döntünk. Örömmel írhatom, hogy jó volt részt venni az együttes munkában.

(A Veszprémi Egyházmegyéhez az alábbi gyülekezetekből érkeztek támogatások: Bakonycsernye, Bakony-szentlászló, Bakonytamási, Balatonakali, Budapest-Fasor, Csikvánd, Csót, Evangélikus Alapítvány [Hévíz], Homokbödöge, Kelenföld, Kőbánya, Legénd, Marcalgergelyi–Szergény,

Mencshely, Mosonmagyaróvár, Nagygyimót, Nagyvázsöny, Nagyveleg, Óbuda, Öskü, Pápa, Pest-szentlőrinc, Rákoskeresztúr, Sopron, Szentantalfa, Takácsi, Tapolca-fő, Tés, Vanyarc, Vanyola, Várpalota, Zánka.)

Az együttes döntés értelmében a

Veszprémi Egyházmegye által összegyűjtött adományt – a kétmillióháromszáznegyvenegyezer forint híveinktől, az egyházközségekből folyt be az egyházmegye számlájára – *Takács Istvánné* és családja kapta, akik korábban Kolontáron éltek, és házukat elvitte a vörösiszap. Most Ajkán élnek.

Támogatást kapott továbbá *Nagy Ferencné* – ő a devecseri lakóparkban talált új otthonra –, *Taubel György* Felsőörsön, *Kovács Emil* és családja Pápán. *Orbán Mártonné*, *Beregi Pi-*

Négyesben – az asszonnyal és férjével, illetve lányukkal, *Diánával* – ültünk le a meghitt, békés családi otthon nappalijában beszélgetni, felidézve azt az egy évvel ezelőtti napot.

– *Hogyan élték meg a kolontári iszapkatasztrófát, hol voltak abban az időben?*

TAKÁCS ISTVÁNNÉ: Az orvosnál voltunk Ajkán aznap délelőtt. Amikor hazaérkeztünk fél egykor Kolontárra, nem tudtunk bemenni a saját otthonunkba. Megállítottak bennünket, tanácstalanok voltunk, nem tudtuk, mi történt. A legborzasztóbb az volt számunkra, hogy fiunk otthon volt éppen akkor.

– *Mikor sikerült bejutniuk?*

– Akkor nem volt erre lehetőség. A templomdombról néztük a házunkat. Észrevettük, hogy a bejárati ajtó be van döntve. Úgy nézett ki, mintha valaki lett volna alatta. Ezért is ijedtünk meg. A fiunknak hiába kiabáltunk, nem érkezett válasz. Közel egy óra elmúltával – közben folyamatosan kiabáltunk – a tetőn mászott ki, így láthattuk, hogy életben van. Megnyugodtunk, ekkor már a ház sem érdekelt bennünket.

A húszéves fiú, Diána ikertestvére munkába készült, éppen kinn volt az udvaron. Amikor visszament a házba, valami furcsa hangot hallott. Időközben az áram is elment. Látta, hogy valami folyik be az ajtón. Ekkor gyorsan felfutott a tetőtéri lakásba, majd visszajött, hogy cipőt és meleg ruhát vegyen magára, mert fázott a padláson. Látta, hogy az iszap a lakószobáknak, azaz az alsó szintnek majdnem elérte a mennyezetét...

– *Mikor tudott kijönni a házból?*

T. I.-NÉ: Férjem főnökének a terep-járó autójával Devecser irányából közelítettük meg a házunk környékét, akkor jött ki. Ekkor égett meg az ő lába is, mind a két lába bokáig. Nyolc napon túl gyógyuló sérülést szenvedett. Naponta kellett kötözésre mennie a kórházba, de meggyógyult.

– *Őnök mikor tudtak először bemenni a családi otthonukba, amely súlyos kárt szenvedett?*

– Másnap mentünk vissza. Akkor

ismét rémhírek terjedtek, hogy megrepedtek a gátak, így a saját felelősségünkre mentünk be. Körülnéztünk, de sokáig ott maradni nem mertünk. Következő nap ismét kimentünk, a kocsni kulcsát is kerestük az iszapban. Másfél óra múlva lett meg.

– *Úgy tudom, a Malom utcában laktak.*

TAKÁCS ISTVÁN: Így igaz, és a vörösiszap ezt a területet érte el legelőször. Ott se ruha, se bútor, de még egy zokni sem maradt épségben. Az a morajlás és a látvány halálfelelmet keltett bennünk.

– *Hol hajtották le először a fejüket a katasztrófa után?*

T. I.-NÉ: Édesanyáméknál. Majd a szomszéd néni felajánlotta a lakását. Később az albérleti díjat és az egyéb költségeket a Magyar Máltai Szeretetszolgálat fizette. Ott voltunk fél évig.

Takács István elmondta, hogy választ vártak volna az alumíniumipari vállalat vezérigazgatójától: mi lesz ezután? Aztán *Orbán Viktor* miniszterelnöktől hallották azt a megnyugtató nyilatkozatot, hogy mindenkinek tető lesz a feje felett. Akkor kezdett el megnyugodni a lakosság.

– Valaki illetékestől hallhattuk, hogy lesz majd helyünk, ahol lakhatunk. A biztosítók elálltak mellőlünk, egyedül *Orbán Viktor* miniszterelnök biztatott bennünket – fogalmaz a férj.

– *Mi lett a korábbi házukkal?*

T. I.: Kétezerben építettük azt a házat. Minden megtakarított pénzünket ráköltöttük. Sokat dolgoztunk a feleségemmel, hogy felépítsük. Az iszap elvitte. Lebontották, most gátat találunk a helyén. Az a terv, hogy emlékparkot alakítanak ki ott.

– *Mikor tudtak beköltözni ebbe az ajkai lakásba?*

T. I.-NÉ: Miután az állam ezt a családi házat megvette, április elején a Magyar Ökumenikus Segélyszervezet által megbízott festők végeztek a munkával. A negyedik napra jöttek a bútorok. Húsvétkor költöztünk az új házba.

T. I.: Mindenkinek, aki segített nekünk, szeretnénk nagyon szépen megköszönni!

Mi örülünk, hogy segíthettünk. A Takács család új házának központi fűtését kellett gázüzemről vegyes tüzelésre alakítani, illetve a pincehelyiségben és a lépcsőházban voltak elvégzendő munkák. Támogatásunkkal hozzájárultunk olyan eszközök vásárlásához, olyan átalakításokhoz, amelyekre önerőből nem volt forrása a családnak.

A szerző evangélikus lelkész, a Veszprémi Egyházmegye esperese

Az újonnan épült devecseri lakópark

FOTÓK: CSORBA GÁBOR

A ház- és hazaépítő

Makovecz Imre halálára

Egyik utolsó beszélgetésében így nyilatkozott: „Nem vagyok egészséges, de dolgom van még. Addig élek, ameddig dolgozom.” Nem szólt a rövidre szabott időről, csak a feladatiról. A templomépítésről! A határon túliai új és új kéréseiről. Úgy érezte, mindent megtett, amire Isten-től kapott megbízást; két ember helyett is munkálkodott, most már csak „szerelemből”, pénz nélkül. Mert az egyre néptelenedő falvak magyarjai szegények és tiszta életűek.

Makovecz Imre (Budapest, 1935. november 20. – Budapest, 2011. szeptember 27.) az organikus építészeti világhírű mestere. Diplomáját 1959-ben a Budapesti Műszaki Egyetemen szerezte. Az Iparművészeti Főiskolának, a Nemzeti Építészeti Akadémiának, a Magyar Építőművészek Szövetsége Fialtal Építészek Körének volt tanára, elnöke a Magyar Művészeti Akadémiának, alelnöke az Országépítő Alapítványnak. Munkáit az emberbarát, természetes anyagok használata, a népi motívumok formavilága jellemzi. Szívesen használt fát, vályogot, kedvelte az íveket és a kerek formákat, a kupolát és a tornyokat.

Legjelentősebb alkotásait (kultúrházait, színházait, iskoláit, templomait) felsorolni is hosszú lenne. Csak kettőt említek meg a nekem legkedvesebbek közül: a szivellai világkiállítás magyar pavilonját (1992) és az 1990-ben felszentelt síófoki evangélikus templomot (*képünkön*). Hosszú órákat töltöttem el gyógyító, mély csöndjükben.

Makovecz Imréről szólva feltétlenül meg kell említeni a tevékeny embert. A hazugságok ellen szüntelenül szót emelő férfit. Tervekkel, könyvekkel zsúfolt szobájában nyilatkozta: „A hegyvidékiek a kerítésekbe kapaszkodva figyelték, ahogy az

oroszek tűz alá veszik a Várat. Egészen a Dunáig elhallatszott, az égő épületekben a márvány fájdalom-ban kettéhasadt. Megbocsáthatatlan, ami akkor és utána negyven éven át történt. De nincs bocsánat azoknak a furcsa milliárdosoknak sem, akik eladják a földet, a házat, az embereket. És mégis éppen ők azok,

akik ténykedésükkel újra egységbe forrasztják a nemzetet, hogy újból felépítsük Magyarországot.”

Kemény szavak. De írt ő ennél súlyosabbat is, ha érezte, hogy az országot eltékozlók gátlástalanul rabolnak. Olvasható az *Írások* című könyvében, s meggyőződhetünk, mennyire öntörvényű, rendíthetetlen gondolkodó volt. Töprengő és jobbító. Örökös biztató: elmúlt a beszéd, a panasz ideje, most már tenni és teremteni kell.

Makovecz Imre abban hitt, hogy rendelkezésünkre állnak azok a személyre szabott szellemi eszközök, amelyekkel össze lehet kötni az eget és a földet. Az építészetnek most, a 21. században is ez a feladata, ezt a célt egyfajta beavatóként megvalósítani. És tette a dolgát, amíg tehetete, amíg volt ereje.

Sokszor elmondta: „Mindegy, hová megyek. Isten kezében vagyok.” Hozzá tért meg, midőn szeptember 27-én, életének 76. évében elhagyta a földi világot.

■ FFL

Istentiszteleti rend • 2011. október 9.

*Szentháromság ünnepe után 16. vasárnap. Liturgikus szín: zöld.
Lekció: Ef 3,13–21; JSir 3,22–26.31–32. Alapige: Mt 6,1–6. Énekek: 355., 322.*

I., Bécsi kapu tér de. 9. (úrv.) Balicza Iván; de. 10. (német) Johannes Erlbruch; de. 11. (úrv.) Bence Imre; du. 6. Balicza Iván; **II., Hűvösvölgyi út 193., Fébé** de. 10. dr. Bácskai Károly; **II., Modori u. 6.** de. 3/4 11. Sztjanovics András; **Pesthidegkút, II., Ördögárok u. 9.** de. fél 10. (úrv.) Fodor Viktor; **Csillaghegy–Békkásmegyer, III., Mező u. 12.** de. 10. Donáth László; **Óbuda, III., Dévai Bíró M. tér** de. 10. Bálintné Varsányi Vilma; **Újpest, IV., Lebstock M. u. 36–38.** de. 10. Solymár Péter Tamás; **Káposztásmegyer, IV. Tóth Aladár út 2–4.** de. 9. Solymár Péter Tamás; **V., Deák tér 4.** de. 9. (úrv.) Smidélisz Gábor; de. 11. (úrv.) Gerőfiné dr. Brebovszky Éva; du. 6. (asztali beszélgetések); **VII., Városligeti fasor 17.** de. háromnegyed 10. (angol nyelvű) Pelikán András; de. 11. (úrv.) Gáncs Péter; **VIII., Üllői út 24.** de. 11. Szabó Bertalan; **VIII., Rákóczi út 57/a** de. 10. (szlovák, kétnyelvű, családi) Gulácsiné Fabulya Hilda; **VIII., Karácsony S. u. 31–33.** de. 9. (úrv.) Szabó Bertalan; **IX., Gát u. 2. (katolikus templom)** de. 11. (úrv.) Koczor Tamás; du. 6. (vespera) Bolba Márta, liturgus: Muntag Lőrinc; **Kőbánya, X., Kápolna u. 14.** de. 10. Kaiku Mäenpää; **Kelenföld, XI., Bocskai út 10.** de. 8. (úrv.) dr. Blázy Árpádné; de. fél 11. (úrv.) dr. Blázy Árpádné; du. 6. (vespera) dr. Blázy Árpád; **XI., Németvölgyi út 138.** de. 9. dr. Blázy Árpád; **Egyetemi és főiskolai gyülekezet, XI. Magyar tudósok krt. 3.** du. 6. (úrv., Tamás-mise); **Budagyöngye, XII., Szilágyi E. fasor 24.** de. 9. (úrv.) dr. László Virgil; **Budahegyvidék, XII., Kék Golyó u. 17.** de. 10. (úrv.) Keczkó Pál; du. 4. Keczkó Pál; **XIII., Kassák Lajos u. 22.** de. 10. Grendorf Péter; **Zugló, XIV., Lőcsei út 32.** de. 11. (úrv.) Tamásy Tamásné; **XIV. Gyarmat u. 14.** de. fél 10. (úrv.) Tamásy Tamásné; **Pestújhely, XV., Templom tér** de. 10. (úrv.) Kendeh K. Péter; **Rákospalota, XV., Régi Főti út 73. (nagytemplom)** de. 10. Ponicsán Erzsébet; **Rákosszentmihály, XVI., Hősök tere 10–11.** de. 10. Börönte Márta; **Cinkota, XVI., Batthyány I. u.** de. fél 11. Bátorvzky Gábor; **Mátyásföld, XVI., Prodam u. 24.** de. 9. Bátorvzky Gábor; **Rákoshegy, XVII., Tessedik tér** de. 9. Kovács Áron; **Rákoskeresztúr, XVII., Pesti út 111.** de. 10. Kovács Áron; **Rákoscaba, XVII., Péceli út 146.** de. 9. Nagyné Szeker Éva; **Rákosliget, XVII., Gózon Gy. u.** de. 11. Nagyné Szeker Éva; **Pestszentlőrinc, XVIII., Kossuth tér 3.** de. 10. dr. Korányi András; **Pestszentimre, XVIII., Rákóczi út 83. (református templom)** de. 8. dr. Korányi András; **Kispest, XIX., Templom tér 1.** de. 10. Széll Bulcsú; **XIX., Hungária út 37.** de. 8. Széll Bulcsú; **Pesterzsébet, XX., Ady E. u. 89.** de. 10. (családi) Győri János Sámuel; **Csepel, XXI., Deák tér** de. fél 11. Zólyomi Mátyás; **Budafoék, XXII., Játék u. 16.** de. 10. Solymár Gábor; **Budaörs, Szabadság út 75.** de. 10. Endreffy Géza; **Pilisvörösvár (református templom)** du. 2.; **Budakeszi, Fő út 155. (gyülekezeti terem)** de. fél 10. (családi) dr. Lacknerné Puskás Sára.

Összeállította: BODA ZSUZSA

ISTENTISZTELET-KÖZVETÍTÉS A RÁDIÓBAN

Bemutatkozik a Gyönk és Környéke Társult Evangélikus Egyházközség

A Gyönk és Környéke Társult Evangélikus Egyházközség Tolna megye legnagyobb kiterjedésű tájegységén, a Hegyháton található. Tíz, a kitelepítések előtt többnyire önálló gyülekezet – Gyönk, Belescska, Hőgyész, Keszőhidegkút, Kalaznó, Murga, Miszla, Szárazd, Udvari, Varsád – alkotja egyházközségünket. A 2001. évi népszámlálási adatok szerint ezen a vidéken kilencszázkilencvennyolcan vallották magukat evangélikusnak.

Az 1700-as évek elején a török hódoltság alatt elnéptelenedett területre többnyire a németországi Hessenből érkeztek telepesek, akik szorgalmas, odaadó munkával fölvirágoztatták ezt a vidéket anyagi, kulturális és lelki szempontból is. 1948 előtt hat lelkészi állás volt – a mai eggyel szemben.

1896-ban épült gyöнки templomunk Dél-Dunántúl legnagyobb evangélikus temploma.

Az 1945–48 között zajló kitelepítések olyan lelki és számbeli sebet ütöttek közösségeinkben, amelyet a Felvidékről betelepített evangélikusok alacsonyabb száma már nem tudott orvosolni. Ez a lelki seb mind a mai napig érezhető gyülekezetünk életében.

A munkalehetőség hiánya nálunk is meghatározza közösségeink helyzetét és lehetőségeit. Sok elfogyó, apró faluban végezzük nehéz, de Istentől kapott szolgálatunkat.

Gyönk talán magyarországi vi-

szonylatban is egyedülálló volt, hisz itt a kitelepítésekig négy protestáns gyülekezet működött: magyar és német evangélikus, illetve magyar és német református. Nálunk az 1780-as évektől már közös lelkésze volt a magyar és német evangélikus gyülekezetnek, de külön istentisztelet, külön anyakönyvezés és adminisztráció jelezte a szervezeti önállóságot.

Keszőhidegkúton az 1990-es évek elejétől működik a *Találkozások Háza* ifjúsági táborunk, amelyet a régi parókiából alakított ki *Lackner Aladár* néhai esperesünk, sok-sok gyülekezeti, egyházi és világi csoportnak szolgálva ideális találkozási helyül.

Gyönkön látható Lackner Aladárnak a – néprajzi szempontból egyedülálló, a helyi németiség mindennapi használati eszközeit, ruháit bemutató – magángyűjteménye, amely a gyöнки önkormányzat jóvoltából a helyi tájházban tekinthető meg.

Nagy örömünk és reménységünk, hogy most már évek óta nálunk vesznek részt legtöbbször hitoktatásban a Tolna-Baranyai Egyházme-gyében, ami több mint kilencven gyermeket jelent az óvodástól a középiskolás korosztályig. Hittanóráinkat Varsádon, Szárazdon, Gyönkön és Belescskán tartjuk.

Gyönkön minden szombaton van német nyelvű istentisztelet is , amely segít nyelvi gyökereink ápolásában.

Ezek mellett bibliaóra, ifjúsági óra, családi istentisztelet, különböző elő-adássorozatok, valamint gyülekezeti újság színesíti életünket.

Ökumenikus kapcsolataink is jól működnek, hisz az ökumenikus ima-hétén kívül böjten és adventben is tartunk ökumenikus alkalmakat a re-

Evangélikus istentisztelet a Magyar Rádióban

Október 16-án, a Szentháromság

ünnepe utáni tizenhetedik vasárnapon 10.04-től istentiszteletet hallhatunk az MR1 – Kossuth rádió hullámhosszán Gyönről. Igét hirdet *Beke Mátyás* lelkész.

formátus és katolikus testvérekkel. Szolgálatunkkal jelen vagyunk a gyöнки idösek otthonában és a belescskai *Mechwart András Otthonban*, amely közepesen súlyos és súlyos fogyatékkal élő fiatalok közösségét gondozza.

További érdekességeket, programokat, igehirdetéseket olvashatnak, illetve képeket nézegethetnek honlapunkon, a <http://gyonk.lutheran.hu> oldalon.

■ BEKE MÁTYÁS

„Ekések” csendesnapja

► **Szokásos őszi csendesnapját tartotta múlt szombaton az Evangélikusok Közössége az Evangéliumért (EKE). Az alkalomnak idén a Sarepta Budai Evangélikus Szeretetotthon adott helyet. Tíz órakor kezdődött a program, de már fél órával korábban szállingóztak az emberek a templomba, a padso-rok megteltek fiatalokkal, gyerekekkel és idősebbekkel. A jóízű beszélgetést az igehirdetés-re való készülésként éneklés és imádság váltotta fel.**

Az első igeszolgálatot *Malik Péter Károly*, a Lucfalvai Evangélikus Egyházközség beosztott lelkésze tartotta Lk 7,1–10 alapján. A prédikáció a nap témájához kapcsolódva (*„Ki mire méltó?”*) azzal a kérdéssel foglalkozott, hogy vajon ki méltó a Jézussal való találkozásra.

Elég-e az, ha valaki anyagilag támogatja az egyházat, mint ahogyan azt a történetben szereplő százados is tette? Elég-e, ha mások szerint „helyesen élünk”? Vagy itt valami többről van szó? Az igeversekből világosan kiderül, hogy Jézus akkor tud igazán nagy csodát tenni, mikor ráébredve méltatlanságunkra megalázzuk magunkat. Jézus elcsodálkozott ennek a pogány római férfinak a hitén, és példaként emelte őt a sokaság elé. Bár a százados és Jézus fizikailag nem találkoztak, de hit által igen. Erre nekünk is lehetőségünk nyílt a kereszttel. A szolga meggyógyult, mivel a Megváltó szava nem emberi, hanem teremtő és életre keltő szó.

Ezután *Oravecz András* EKE-tag köszöntötte a kezdő bibliaiskolás hallgatókat, és útra bocsátotta a vég-

zeteket, akik kézhez vehették az oklevelüket is.

A Sarepta dolgozói kitettek magukért, finom teával, kávéval és süteményekkel kedveskedtek a vendégeknek.

A rövid szünet után *Adámi László*, a Nyíregyházi Evangélikus Egyházközség lelkésze Mt 26,59–66 segítségével taglalta a Messiás ítéletre való „méltóságát”. A főpapok nem tudták elfogadni Jézust mint Megváltót, így törvénytelen eszközöz nyúltak, hamis tanúkat kerestek, hogy elítélhessék őt. Amíg nem ismerjük el saját magunkról az igazságot, vagyis hogy bűnösök

és kárhozatra méltóak vagyunk – mondta a lelkész –, addig nem értjük meg Krisztus kereszthalálát.

Még nehezebb annak, aki egyházi vagy politikai körökben magasabb tisztségeket tölt be, hiszen meg akar felelni a világi elvárásoknak is. Fél más emberek véleményétől, és fél pozíciójának elvesztésétől. Mindközben gögösen ragaszkodik ahhoz az istenképhez, amelyet saját magának alkotott, még akkor is, ha ez valójában istenellenes. Ha nem ismerjük fel a magunk bűnös, méltatlan voltát és a Megváltó büntelenségét, valamint azt, hogy ő, aki egyedül nem érdemelt volna ítéletet, meghalt azért, hogy bűnbocsánatunk lehessen, akkor nem válhatunk Isten gyermekeivé. De még a mellette megfe-szített „vallásos terrorista” is üdvö-séget nyerhetett, mivel meglátta:

„...*mi cselekedetünknek méltó büntetését vesszük: ez pedig semmi méltatlan dolgot nem cselekedett.*” (Lk 23,41b) Így válhat méltóvá a méltatlan ember – kegyelemből.

Az igehirdetés után bizonyosságtételre volt lehetőség, az ebédszünet után pedig csoportos beszélgetésekre került sor, melyeken az addig elhangzottakról és a hallgatókban felmerült kérdésekről esett szó. Mindezeket követően a gyermekotthon fog-nyatékós lakói örvendeztették meg énekükkel az összegyűlteket.

A záró istentiszteleten *Györfi Mihály*, a nyírteleki Filadelfia Evangélikus Egyházközség lelkésze prédikált Jel 5,1–5 alapján. Ennek az igehirdetésnek a fő mondanivalója is az volt, hogy egyedül Krisztus méltó arra, hogy megszabadítson. Hiszen ha az ember a saját erejéből próbál tenni az üdvéért, akkor arra a sorsra jut, mint Salamon. Felcserélődik a terem-tő Atya dicsősége a teremtmény dicséretével. Előkerülnek az ember által kínált lehetőségek: Isten szeret, mindenki üdvözül; Isten, mivel mindenható, eleve elrendelte, hogy üdvözülök-e vagy sem, nekem ebbe nincs beleszólásom; a Biblia szavainak elemzésével juthatok el a „teljes ismeretre”.

Pedig Isten Szentlelke tudja egyedül megértetni velünk a Szentírást. A nem Isten által kívánt utak mind a kárhozat felé vezetnek. Vajon érde-mes-e várni a halálos ágyig azzal, hogy ezt elismerjük, s rádöbben-jünk, hogy az életünk hiábavalóság volt Jézus nélkül, aki nemcsak beszél a szeretetről, útról, igazságról, élet-ről, üdvösségről, hanem ő maga mindez?

A csendesnapot közös úrvacsora-vétel zárta, melyen a gyermekek is áldásban részesültek.

■ ADÁMI ERZSÉBET, KISS NAÓMI

Napelemes mobil és szuperbogár – zöld hírek a nagyvilágból

Kit nem kergetett már örületbe a legrosszabb időpontban lemerülő telefonkészülék, persze éppen olyan helyen, ahol nem volt lehetőség a feltöltésre?

Lehet, hogy ez az „élmény” hamarosan a múlté lesz. Lehetséges, hogy a mobilok töltéséhez nemsokára már nem kell konnektor. A finn mobilóriás ugyanis azon munkálkodik: hogyan tudnánk a napsugarakat hasznosítani a telefonok feltöltéséhez.

A *Nokia napelemes feltöltés* elnevezésű projekt idén júniusban kezdődött, s mára már értékelhető eredményeik is vannak. A vizsgálathoz egy különleges, erre a célra kifejlesztett készüléket használnak, amelyet *Loki* névre kereszteltek. A speciális mini napelem az akkumulátor töltésére használja a begyűjtött napsugarak energiáját.

A kutatásnak az a célja, hogy kiderítse, hogyan lehet mindezt a leghatékonyabban véghez vinni. Tesztetkét végnek különböző éghajlati övekben, a legszélsőségebb viszonyok között: a Balti-tengeren hajózva, a sűrű svéd erdőkben vagy éppen az afrikai sivatagokban. Várjuk az eredményeket!

Úgy tűnik, egy piciny bogár – amelyet az USA-beli Iowa államban fedeztek fel nemrég – kártyavárként dönti össze a génmódosított növények előállítását támogatóknak az érveit.

Az Egyesült Államok közép-nyugati részét „kukoricaövként” emlegetik, s ennek a területnek a legtöbb kukoricát előállító állama Iowa. A génmódosított tengeri előállítása előtt itt is – mint a világon mindenhol – vetésforgóban természetítették ezt a nö-

ÜZENET AZ ARARÁTRÓL

Rovatgazda: Sánta Anikó

vényt, így védekezve a kukoricabogár kártevése ellen. Ebben a rendszerben az egyik évben lerakott petékből kikelő kártevők a másik évben éhen vesznek, mert nem találnak táplálékot maguknak.

A „kukoricaöv” államaiban ma már minden évben kukoricával vetik be a hatalmas területeket, hiszen a génmódosításkor a *Bacillus thuringiensis* nevű baktérium egy génrészletét építették be a növény DNS-ébe, aminek következményeként a kukorica olyan méreganyagot termel, amely károsítja a kukoricabogár bélrendszerét, s az elpusztul.

Ám úgy tűnik, csupán nyolc év kellett a természetnek ahhoz, hogy felülkerekedjen az emberi mesterkedésen (a *Monsanto* cég 2003-ban dobta piacra a génmódosított kukorica vetőmagját): az idők során a kártevők közül kiválasztódott néhány ellenálló egyed, amelynek utódai mára annyira elszaporodtak, hogy már észrevehető nagyságú populációt hoztak létre. Ezek a bogarak vígan falják a génmódosított kukoricát, meg se kottyan nekik az eredetileg végzetes toxin.

Egyébként néhány évvel ezelőtt éppen magyar tudósok vizsgálták egy GMO-kukorica toxintartalmát. Kutatásaik azt mutatták, hogy az Euró-

pai Unióban engedélyezett MON810 jelű növény méreganyag-tartalma száraz időben mintegy hétezerszerese annak a növényvédő szerének, amelyet kukoricamoly ellen használnak, vagyis a növény hétezerszer több toxint tartalmaz, mintha lepermetezték volna. A méreg pedig nemcsak a táplálékláncba kerül be a növény elfogyasztásával, hanem a talajlakó élőlényeket is károsítja.

De nemcsak szuperbogár létezik, hanem szupergyom is, amely már jóval korábban megjelent. 2005-ben adták hírül, hogy olyan gazok bukkantak fel, amelyek ellenállnak a növényvédő szereknek. Először a vadmustár kereszteződött génmódosított olajos növényekkel. Ennek során átvette azokat a mesterségesen beültetett örökítőanyagokat, amelyek a GMO-növényt fokozottan ellenállóvá tették a gyomirtó szerekkel szemben. Ezt a tulajdonságot a kereszteződéskor a gyomnövény is megszerezte, így vált – a kemikáliák által – elpusztíthatatlan szuperhósszá.

A legfrissebb kutatások azt mutatják, hogy az utóbbi évtizedekben drasztikusan csökkent a mezőgazdasági területekhez kötődő madárfajok állománya. Ez a jelenség egész Európában megfigyelhető. A monitoring vizsgálat huszonöt európai ország száznegyvenöt madárfajára terjedt ki.

A vizsgált madárfajok egyedszáma 1980 óta 48%-kal esett vissza. A legnagyobb mértékben a fogoly (82%-kal), a mezei pacsirta (46%-kal), a kenderike (62%-kal) és a seregély (66%-kal) egyedszáma csökkent.

■ S. A.

SZERETETVENDÉGSÉGRE

Pirítottmogyoró-torta

Hozzávalók a tésztaához: 8 tojásfehérje, 25 dkg porcukor, 25 dkg darált, pirított mogyoró, 2 evőkanál zsemlemorzsza.

Hozzávalók a krémhez: 8 tojássárgája, 10 dkg kristálycukor, 3 púpozott evőkanál kakaópor, 1 kávéskanál őrölt babkávét, 25 dkg margarin.

A tészta elkészítéséhez a kemény habbá felvert fehérjébe belekeverjük a porcukrot, a mogyorót és a zsemlemorzsát. Az így kapott masszát kétfelé osztjuk, és egy 24 cm átmérőjű tortaformában kétszerre megsütjük.

A krém készítéséhez a tojássárgákat a cukorral és a kakaóval gőz fölé sűrűre keverjük, majd hozzáad-

FOTÓ: ECSEDI KLÁRA

juk a kávé és a margarint. Ha kihűlt, a krémet habosra keverjük, majd a lapok közé és a torta tetejére kenjük. Fogyasztás előtt minél többet áll a sütemény (hűtőszekrényben 4-5 napig), annál jobban összeérik, annál finomabb lesz.

HIRDETÉS

Meghívó csendesnapra

A Lepramisszió őszi csendesnapja október 10-én, hétfőn 10 órakor lesz a Budapest XV., Alag u. 3. (Alagi tér 13.) alatti Református Missziói Központ nagyertermében.

A kalkuttai leprakórházban és nyomornegyedprojekteken tett látogatásáról *Riskóné Fazekas Márta* tart képes beszámolót. Az alkalom szeretetvendégséggel zárul. Szeretettel várják a támogatókat, érdeklődőket!

(A metró újpésti végállomásától 14-es villamossal Káposztásmegyertől az Óceánárok utcai megállóig kell menni, majd onnan gyalog a sínen túl a Töltés utcán át.)

HIRDETÉS

ÁLLÁSHIRDETÉS

A Deák Téri Evangélikus Gimnázium a 2011/2012-es, folyamatban lévő tanévre felvételt hirdet *német szakos* tanári állásra. Képesítési feltétel: felsőfokú végzettséget igazoló szakirányú középiskolai tanári oklevél. Felkezetükhöz kötődő, keresztyén tanárok pályázatát várjuk. Csatolandó mellékletek: önéletrajz, keresztelelési igazolás, lelkeszi ajánlás, pedagógiai elképzelések, diploma másolata. A pályázatokat október 21-ig kérjük *Urbán Ágnes* igazgatóhelyettesnek címezve a gimnázium címére postán (1052 Budapest, Sütő u. 1.) vagy e-mailen (gimnazium@deg.sulinet.hu) küldeni. Az állás elfoglalásának ideje: 2012. január 1.

Hálaadások a Nyugat-békési Egyházmegyében

► Szarvasra és Hódmezővásárhelyre látogattak október 2-án, vasárnap a Magyarországi Evangélikus Egyház (MEE) Déli Egyházkerületének vezetői. Az alábbi tudósítás e nap történéseit eleveníti fel.

Reggel hét órakor indul a püspöki gépkocsi *Gáncs Péter* püspökkel és *Radosné Lengyel Anna* kerületi felügyelővel a hosszú útra. Velük van *Márta*

asszony, a püspök felesége és – püspöki titkárként – e sorok írója.

Az időjárás kellemes, az út is jó, így idejében érkezünk Szarvasra, az új templomi gyülekezetbe. Tíz órakor kezdődik az aratási hálaadó istentisztelet, amelyen a templom újonnan elkészült – *Luther Mártont és Philipp*

Melanchthont ábrázoló – ólomüveg ablakaiért is hálát ad a közösség.

Laczi Roland gyülekezeti lelkész liturgiai szolgálata után *Gáncs Péter* hirdeti Isten igéjét.

A püspök Jn 6,11–13 alapján arról szól, hogy a hálaadásnak csodálatos szimbólumai az új ablakok, hiszen azt jelzik, hogy Isten ablakot nyit mülünkra: reformátor eleink életére, munkájára. „De ablakot nyit a jelenre is, a megmaradásra, a sarjadásra. És ablakot nyit a jövőre is, az új utakat kereső gyülekezeti szolgálat felé”

– fogalmazott az egyházkerület lelkéski vezetője.

Az istentisztelet úrvacsorával fejeződik be, majd közgyűlésre kerül sor, melynek témája a gyülekezet szeretetintézményeinek jövője. A sok kérdésre, felvetésre *Gáncs Péter* és *Buda Anamária*, egyházunk diakóniai osztá-

lyának vezetője válaszol. A közgyűlés úgy dönt, hogy az intézmények kerüljenek országos fenntartásba.

Az ízletes ebéd gyors elfogyasztása után irány Hódmezővásárhely. A százszentendős *Takács János* evangélikus lelkész köszöntésére indulunk. Első utunk otthonába vezet, ahová alig férünk be, hiszen ágya mellett barátok, tanítványok, rokonok vesznek körül az ünnepeltet.

János bácsi derűsen fogadja a köszöntéseket, jóízűen emlékezik életére, Istennek adva hálát, amiért megtartotta őt, és gazdag életpályával ajándékozta meg.

Ezért a megtartatásért, a gazdag életért szól a hálaadás a zsúfolásig megtelt hódmezővásárhelyi evangélikus templomban is. Itt vannak a „vér szerinti” és a „lélek szerinti” rokonok – ahogyan *Gáncs Péter* mondja köszöntőjében.

Kedves, közvetlen szavakkal üdvözli *Takács Jánost* az egyházkerületi, az egyházmegyei (*Koszorús Oszkár*) és a bonyhádi gyülekezeti felügyelő (*Somogyvári Imre*), valamint *Almás István* alpolgármester. A zenével, énekkel, szavallatokkal színesített alkalmat *Nagy Erviné* gyülekezeti lelkész vezeti.

Ribár János esperes felidézi János bácsi életútját, *Nagy Ervin* gyülekezeti lelkész pedig válogatást olvas fel az idős lelkész ígéhirdetéseiből.

Az ünnepi alkalmat szeretetvendégség követi, így késő este érkezünk vissza Budapestre. Fáradtan, de szívünkben Isten iránti hálával.

■ WISZKIDENSZKY ANDRÁS

FOTÓ: WISZKIDENSZKY ANDRÁS

Ezt is megértük, ezt a ritka ünnepet: Takács János evangélikus lelkész százéves! Átlábolt háborúkon, zsarnoki idők emberpróbáló esztendőin. És ez nemcsak az ő Istentől kapott ajándék, kicsit a miénk is, akiket a nem múló szeretet hozott a Márton utcai templomba. Mert aki elsorolhatatlanul sokat adott nekünk, annak illik személyesen is megköszönni. Van, aki csak egy megmentett mosolyt kapott, derűt, megerősítést hitében vagy egy kopott Bibliát, biztató szavakat.

Hisz nincs Vásárhelyen férfi vagy nő, aki ne ismerte volna Takács Jánost, ne látta volna reményt sugárzó arcát, ne hallotta volna bársonyos, szelíd hangját. Az életerő küldöttjét látták benne, aki teszi a dolgát fáradhatatlanul.

Micsoda kor adatott neki! Bok-

rok és fák mögül figyelték, ki jön temploma fehér csendjébe. Mit prédikál?

Úgy élte túl ezeket a nehéz korszakokat, hogy közben másokat segített élni. Sose szánalomból, mindig őszinte együttérzésből.

En korán vesztettem el apámat, fiatalon pap testvéremet. Így elmondhatom, árvaságom első napja után apám helyett apám lett. Örök adakozó: mindig szeretettel nyújtotta át gondolatainak, fordításainak a köteteit.

Takács Jánossal egyszer azt beszéltek: Isten nagy rendező. Most ebben is neki van igaza. Az Örök Városból, Rómából küldöm jókívánságaimat. A magam nevében, a vásárhelyiek nevében köszöntöm e jeles napon. Isten éltesse, vigyázza és segítse életét!

■ FENYVESI FÉLIX LAJOS

HÍREK, HIRDETÉSEK

A farkasréti ökumenikus esték következő alkalmán, október 10-én, hétfőn 18.30-kor *Mézes Zsolt* evangélikus teológus doktorandusz *A zárándoklat mint a felekezeteket összekötő imaforma* címmel tart előadást és vezet beszélgetést. Helyszín: evangélikus–református templom, Budapest XI., Németvölgyi út 138. Sok szeretettel várunk minden érdeklődőt!

HIRDETÉS

Evangélikus műsor a Magyar Televízióban

Mai hitvallások címmel október 9-én, vasárnap az m1-en 11.15-kor, az m2-n 14.20-kor *dr. Szabolcs Zoltán* szívsebészhez látogattunk.

A rákosszentmihály–sashalmi evangélikus gyülekezetben (1161 Budapest, Hősök tere 10–11.) minden hónap második keddjén, legközelebb október 11-én 19 órától Taizé-ima és énekegyüttlét. Minden alkalommal van igehirdetés is. Információ: <http://gyertyafeny.lutheran.hu>.

Szeretettel hívjuk az érdeklődőket a Páratlanklub alkalmára, amelyet a Magyarországi Evangélikus Egyház (MEE) Országos Irodájának földszinti termében (1085 Budapest, Üllői út 24.) tartunk október 19-én, szerdán 18 órai kezdettel. Az alkalmon *Radosné Lengyel Anna*, az MEE országosfelügyelő-helyettese, a Magyar Rádió szerkesztő-riportere *Kapcsolataink – A szó hitele* címmel tart előadást. Mindenkit várnak a Páratlanklub szervezői!

50 ÉVE HARANGÖNTÉS
ÖRBOTTYÁNBAN
GOMBOS MIKLÓS
aranykoszorús
harangöntőmester

Kiváló magyar szakemberek által készített, külföldön is elismert magyar termékeket gyártunk a harangokkal kapcsolatos bármely munkához.

Referencia: www.harangontes.hu.

Levélcím: 2162 Örbottyán, Rákóczi u. 121.
Mobil: 30/948-9575, fax: 28/361-770.
E-mail: gombosmi@harangontes.hu.

FIZESSEN
ELŐ
LAPUNKRA!

EVANGÉLIKUS ÉLET. ÉLED. ÉLED?

VASÁRNAPTÓL VASÁRNAPIG

Ajánló a rádió és a televízió műsoraiból október 9-étől október 16-áig

VASÁRNAP	HÉTFŐ	KEDD	SZERDA
10.00 / Duna Tv <i>Isten kezében</i> Európa keresztény gyökerei 10.40 / m1 <i>Baptista magazin</i> 11.10 / m1 <i>Református ifjúsági műsor</i> 15.05 / Bartók rádió <i>Jubilate Deo</i> 16.15 / Duna II. Autonómia <i>Élő népzene (2011)</i> VI. országos öregtáncos-találkozó, 2. rész 17.15 / m2 <i>Városrajzolatok</i> Budapest 21.15 / Bartók rádió <i>Az emberi hang dicsérete</i> Benne: Lukaszewski: Via crucis Bruckner: Requiem 00.10 / Duna Tv <i>Luther (angol tévéfilmsorozat, 2010) VI/1.</i>	10.00 / Torony Rádió (Békés) <i>Lélekhangoló.</i> Az Evangélikus Rádiómisszió összeállítása 10.00 / Bartók rádió <i>Hang-fogó.</i> Benne: Scarlatti: Bella madre de' fiori – kantáta 13.10 / Bartók rádió <i>A Corelli kamarazenekar hangversenye</i> Händel: B-dúr orgonaverseny Op. 7., No. 3. Händel: 112. zsoltár 13.30 / Kossuth rádió <i>Erős vár a mi Istenünk!</i> Az evangélikus egyház féléórája 17.00 / m1 <i>MM</i> Megoldások magazinja – az egészségről 21.30 / Duna Tv <i>Eichmann (angol–magyar játékfilm, 2007) (97')</i>	10.00 / PAX <i>20 éves a Mandák kórus (dokumentumfilm)</i> 14.00 / Bartók rádió <i>A hét zenészerzője: Anton Bruckner</i> A kántortanító 14.35 / Kossuth rádió <i>Tér-idő (tudományos magazinműsor)</i> A színek tudománya 16.00 / m2 <i>Hagyományok őrzői</i> Az ácsmester 19.35 / Bartók rádió <i>Verdi: Nabucco (négyfelvonásos opera)</i> 21.30 / Duna Tv <i>Ez a te életed (német játékfilm, 2007) (90')</i> 23.40 / m1 <i>Barangolások öt kontinensen</i>	11.45 / m1 <i>A Szent Mihály-kápolna (magyar dokumentumfilm)</i> 13.30 / Kossuth rádió <i>„Tebenned bíztunk eleitől fogva...”</i> A református egyház féléórája 14.00 / Bartók rádió <i>A hét zenészerzője: Anton Bruckner.</i> A linzi székesegyház orgonistája 14.05 / Kossuth rádió <i>Arcvonások.</i> Barnóczki Anita református lelkész 23.10 / m1 <i>A király beszéde igaz története (angol dokumentumfilm, 2011)</i> 23.20 / Duna Tv <i>Forradalmi ifjúság (kanadai dokumentumfilm)</i> 00.10 / Duna Tv <i>Koncertek a periférián</i> Fugato Orchestra
CSÜTÖRTÖK	PÉNTEK	SZOMBAT	VASÁRNAP
11.05 / Kossuth rádió <i>A hely (riportműsor)</i> 14.07 / PAX <i>Szokolay Sándor: Jobbítsd a nemzetöt! (koncertfilm)</i> 20.15 / m1 <i>A hercegnő (angol–francia–olasz–amerikai történelmi dráma, 2008) (106')</i> 21.15 / Bartók rádió <i>Hang-fogó.</i> Benne: Bach: Magnificat BWV 243 23.10 / m1 <i>Múlt-kor (történelmi magazin)</i> 23.10 / Duna Tv <i>Fehér tenyér (magyar játékfilm, 2005) (102')</i> 0.15 / Duna Tv <i>Muzsikás-történet</i> A Muzsikás együttes 35 éve	13.00 / Bartók rádió <i>A Francia Rádió Énekkarának hangversenye</i> Schütz: Magnificat Rossini: Karácsony 14.00 / Bartók rádió <i>A hét zenészerzője: Anton Bruckner</i> Befejezetlenül teljes életmű 14.05 / m2 <i>Válogatás az országos természetfilm-fesztivál filmjeiből</i> 15.10 / Duna Tv <i>Lyukasóra (irodalmi műsor)</i> 20.04 / Kossuth rádió <i>Szerelem</i> Déry Tibor novelláját felolvassa: Tomanek Nándor 21.30 / Duna Tv <i>Végső visszaszámlálás (amerikai játékfilm, 1980) (98')</i> 23.45 / m1 <i>Miklósa Erika és David D'Or koncertje</i>	6.45 / Duna Tv <i>Ótestamentum (olasz sorozat)</i> Salamon halála 15.55 / m1 <i>Az álmodó (családi film, 2005) (101')</i> 18.35 / Duna Tv <i>Pannónia 3 keréken (ismeretterjesztő magazin)</i> 18.50 / Bartók rádió <i>Liszt-rapszódia</i> Jazz, ragtime, rock 19.35 / TV2 <i>Bean – Az igazi katasztrófa-film (angol vígjáték, 1997) (81')</i> 20.15 / m1 <i>Agora (spanyol–szingapúri történelmi dráma, 2009) (121')</i> 22.20 / m1 <i>Pánik (magyar film, 2008) (91')</i>	6.00 / Bartók rádió <i>Muzsikáló reggel</i> Benne: Vasárnapi orgonamuzsika 9.25 / Duna Tv <i>Élő egyház (vallási híradó)</i> 10.04 / Kossuth rádió <i>Istentisztelet-közvetítés</i> Gyönről. Igét hirdet Beke Mátyás lelkész 11.10 / m1 <i>Református magazin</i> 11.45 / m1 <i>Balaton-felvidéki református templomok</i> 12.05 / m1 <i>Zegzugos történetek</i> Római út a Badacsonyban 15.00 / m2 <i>Vallások az ókor romjain</i> 23.40 / Duna Tv <i>Luther (angol tévéfilmsorozat) VI/2.</i>

Új nap – új kegyelem

Vasárnap
Hiszen valamennyien a világosság és a nappal fiai vagytok, nem vagyunk az éjszakáé, sem a sötétségé. Akkor ne is aludjunk, mint a többiek, hanem legyünk éberek és józanok. 1Thessz 5,5–6 (Ézs 60,1; Jn 11,1/2/3.17–27/41–45/; 2Tim 1,7–10; Zsolt 114) Isten már a teremtés első „lépéseiben” elválasztotta a világosságot a sötétségtől. Nem engedte keveredni azokat. Így tesz a mi életünkben is, amikor újjáteremt, újjászül gyermekeinek. Élő reménységet ad a holnap felől, hogy eljön közénk országában. Ezért hangzik a biztatás, felszólítás, ébresztés is: mi a világosság és a nappal fiai vagyunk: éljünk ebben a reménységben.

Hétfő
Krisztus mondja: „Én vagyok az élet kenyere. Atyáitok a mannát ették a pusztában, mégis meghaltak. De ez az a kenyér, amely a mennyből szállt le, hogy aki eszik belőle, meg ne haljon.” Jn 6,48–50 (5Móz 2,7; Róm 6,18–23; Mt 21,12–17) A manna is Isten ajándéka volt a pusztában vándorló népe számára, de az csupán a „túlélésre” adatott. Az „élet kenyere” jóval több ennél. Krisztus nem azért jött, hogy szükségét töltsön be, vagy hogy megelégtsen minket, mert az ajándéka a halálunkkal, velünk együtt el is múlt volna. Ő azért jött, hogy nagyobb adjon, mint amire vágyhat szívünk, szemünk (1Kor 2,9): az örök életet.

Kedd
Ó, Isten gazdagságának, bölcsességének és ismeretének mélysége! Milyen megfoghatatlanok az ő ítéletei, és milyen kikutathatatlanok az ő útjai! Róm 11,33 (Ézs 40,13; ApCsel 21,8–14; Mt 21,18–22) Hányszor próbáltuk megérteni vagy éppen megmagyarázni életünkben a velünk történtek miéértjeit! Sokszor csak azért tesszük, hogy értelmet nyerjenek előttünk az események, hogy vigaszt, tanulságot vagy Isten-igazolást találjunk a szavakban. Pál himnuszában nem magyarázgat, hanem egyszerűen Isten csodálatos üdvösségszerző akaratát énekli, azt, amit Krisztusban ismert meg: titokzatosak az ítéletei és útjai, de amit eltervez, az mind jó. Szeretetéből mindent értünk tesz, hogy életünk legyen. „Bizony, tőle, általa és érte van minden: övé a dicsőség mindörökké. Ámen.” (Róm 11,36)

Szerda
Akik így beszélnek, jelét adják annak, hogy hazát keresnek. Így azonban jobb után vágyakoztak, mégpedig mennyei után. Ezért nem szégyelli az Isten, hogy őt Isteniüknek nevezzék, mert számukra várost készített. Zsid 11,14.16 (1Krón 29,15; Mk 5,21–24.35–43; Mt 21,23–27) Nagy öröm az, ha tudjuk, hová tartunk, életünknek mi a célja. Nagy erő rejlik ebben a tudásban, mert ez a bizalom, meggyőződés áthidal mérhetetlen mélységeket, kilátástalannak, reménytelennek látszó helyzeteket. Ez pedig azért lehetséges, mert Isten szavába, ígéretébe kapaszkodik. Jézus is ezért bátorítja ezzel az övét (Jn 14,1–3): Istenünk nekünk készített hajlékkal vár ránk.

Csütörtök
Krisztus Jézus megalázta magát, és engedelmeskedett mindhalálig, mégpedig a kereszthalálig. Fil 2,8 (Zak 9,9b; Fil 1,19–26; Mt 21,28–32) Értünk történt. Megváltásunk történetében ez a két szó a legszebb. Az őskeresztyén himnusz is ezt hirdeti: Krisztus számára senki és semmi sem volt fontosabb a mi életünknel. Azért jött ebbe a világba, hogy önként vállalja a megaláztatást és a kereszthalált, hogy bűneink büntetését elvegye (Ézs 53), hogy semmiféle kárhozzató ítélet ne legyen rajtunk (Róm 8,1). Atyánk minket mentő terve ebben a krisztusi indulatban és keresztútban érte el célját. Mi így ismerjük: mérhetetlen szeretet.

Péntek
Ti viszont a Krisztuséi vagytok, Krisztus pedig Istené. 1Kor 3,23 (Hab 3,19; Jn 18,3–9; Mt 21,33–46) Csodálatos ez a birtokviszony. Olyan hatalmas Úr gyermekei vagyunk, aki hűségével, szeretetével, gondoskodásával támogat minket. Az övéi vagyunk. Ez az örömmüzenet kell, hogy meghatározza szavainkat, tetteinket. Ezért írja Pál a civakodó, szakadás szélére került gyülekezetnek: ti már nem a világhoz tartoztok, már nem emberek akaratát kell követnetek, ti már Istenéi vagytok. Éljetek hát ebből az örömmüzenetből, és ennek az evangéliumnak az erejével rendezzétek, gyógyítsátok az összetört, szétszakadt kapcsolataitokat, közösségeiteket, életeiteket!

Szombat
Ne legyetek nagyratörők, hanem az alázatosakhoz tartsátok magatokat. Ne legyetek bölcssek önmagatok szerint. Róm 12,16 (Ézs 29,24; Mk 9,1–10; Mt 22,1–14) Önmagunk szerint... Ősrégi kísértésünk és bukásunk „forrása” ez. Az, hogy önmagunk szerint lássuk, formáljuk a világot. Mivel magunkból indulunk ki, csak az önzőségünk, hatalmaskodásunk irányít minket. Atyánk pedig éppen ebbe a bezárt világba küldte Fiát, hogy oldozzon az önzésből, nagyravágyásból azzal, hogy az ő igazságát ragyogtatja ránk, hogy az ő szemével lássuk a világot, az ő akarata, mércéje szabja meg tetteinket, hogy felszabadítson az életre.

■ ESZLÉNYI ÁKOS

vangelikus.hu

Evangelikus Élet – A Magyarországi Evangélikus Egyház hetilapja

E-mail: evelet@lutheran.hu • **EvÉlet on-line:** www.evelet.hu, www.evangelikusélet.hu
Hirdetésfelvétel: hirdetes@evelet.hu.
Szerkesztőség: 1085 Budapest, Üllői út 24. Tel.: 1/317-1108; 20/824-5519, fax: 1/486-1195.
Szerkesztőségvezető: Boda Zsuzsa (zsuzsa.boda@lutheran.hu). **Szerkesztőségi titkár** (előfizetési és hirdetési ügyek referense): Vítális Judit (judit.vitalis@lutheran.hu).
Főszerkesztő: T. Pintér Károly (karoly.pinter@lutheran.hu). **Olvasószerkesztő:** Dobsonyi Sándor (sandor.dobsonyi@lutheran.hu). **Korrektor:** Sinkáné Zombory Katalin (katalin.zombory@lutheran.hu). **Tervezőszerkesztő / EvÉlet on-line:** Nagy Bence (bence.nagy@gmail.com). **Rovatvezetők:** Boda Zsuzsa – Új nap – új kegyelem (zsuzsa.boda@lutheran.hu), Hafenscher Károly – Régi-új liturgikus sarok (hafo@lutheran.hu), Kendeh K. Péter – Oratio oecumenica (peter.kendeh@lutheran.hu), Vég helyi Antal – A vasárnap igéje (antal.veg helyi@lutheran.hu).

Kiadja a Luther Kiadó (kiado@lutheran.hu) 1085 Budapest, Üllői út 24. Tel.: 1/317-5478, 1/486-1228; 20/824-5518; fax: 1/486-1229. **Felelős kiadó:** Kendeh K. Péter (peter.kendeh@lutheran.hu).
Nyomdai előállítás: Konsilo Kft. (1022 Budapest, Tapolcsányi u. 6.). Felelős vezető: Nagy Zoltán.
Árusítja a kiadó és a Magyar Posta Rt. (ÜLK) INDEX 25 211, ISSN 0133-1302

Előfizethető közvetlenül a kiadónál vagy postautalványon. Az előfizetési díj belföldön (illetve Románia és Szlovákia területén) negyed évre 3250 Ft, fél évre 6500 Ft, egy évre 13 000 Ft, európai országba egy évre 43 800 Ft (168 euró), egyéb külföldi országba egy évre 51 200 Ft (196 euró). Csak a minden hónap 15-ig beérkező lemondásokat tudjuk az azt követő hónap elsejével törölnetni, ellenkező esetben még egy hónapig jár az újság. Beküldött kéziratosokat nem örzünk meg és nem küldünk vissza. Az adott lapszámba zánt kéziratosokat a megelőző hét csütörtökéig kérjük leadni! A hétfő délutáni lapzártakor kizárólag a hét végi eseményekkel összefüggő (és a szerkesztőséggel előzetesen egyeztetett) írásokat tudjuk figyelembe venni. Az e-mailben küldendő kéziratosokat az evelet@lutheran.hu, a hirdetéseket a hirdetes@evelet.hu címre várjuk.

